

This document is part of The Vaynakh Vault archive
You can contribute right now to the conservation of our heritage at
vayvault.com

vaynakh
the vault

Билъям Александр

Аьргазелъяр
клавъгъяр

3502

УДК 82(075)
ББК 84.001.9
ШНБ

У. ШЕКСПИР

АЪРДАГЪЯР КІАЪДЪЯР

Назрань – 2009

© ШНБ, А. М. 2009

УДК 820/89(100-87)

ББК 84(4Гем)-6

Ш416

Шекспир У.

Ш416 Аърдагъяр к'аьдъяр: Коменти. Таржам даьр Янда кьон-
гий Мувса. – Назрань: Пилигрим, 2009. – 170 с.
ISBN 978-5-98993-097-5

Дукха ха я Шекспира укх комеди нахага, белабеш, сакъердийта, йахар-
йигар, йехар-йар мо долча х'амай к'лоартга ийла с'ята, ц'ен че хозъеш а тоа-
еш а долча х'амашта кьона-кьаьна бар-бошараш т'ахъеха...

Ц'аьхха Падус нийсваннача Петруччана гучадоал Баггиста ший оахиа
а г'лоажа а йола йо! Катарина д'аюагайолчоа, шортта ахча хьождаьлга.

Вей хьаьша т'ах аьле хьовз ахча а йо! а хьадаккха...

УДК 820/89(100-87)

ББК 84(4Гем)-6

ISBN 978-5-98993-097-5

© Яндиев М.А., 2009.

ДОАКЪАШХОЙ

Лорд

Кристофер Слай, ц'а ста пхьар

Трактиранана

Паж

Актераш, чарахый, Гуй

интродукце¹ ийкье бараи

Баптиста, Падуера хьал-торо йола эзде

Винченцио, Пизара кьоано-эзде

Люченцио, Винченцио воI, Бьянкийга догдоахар

Петруччо, Веронера эзде, Катаринийга догдоахар

Гремно

Гортензио

Бьянкийга догдоаха кегий нах

Транио

Люченцио Гуй

Бьенделло

Грумно

Петруччо Гуй

Кертис

Хьехархо

Катарина

Баптиста мехкарий

Бьянка

Жеро

Таьмахапхьар, галантерейщик, Баптиста а Петруччо а Гуй

Дер ду мотт Падуя, городал арара Петруччо ц'а

¹Цхайолча хана музыкални произведене керттерча даькьан хьалха йоаг'а дукха Йоккха Йоаца (шорттача темпах хулаш Йола) дешахьалхале.

ДАДОЛАДАЛАР
ХЪАЛХАРА СУРТ

*Яьссача ара ягІача трактира наІар тІа.
Чубоал трактирананеи Слайеи.*

СЛАЙ

Вей даьра аз хьо пІаза-м йоаккхагьа.

ТРАКТИРАНАНА

Цхьа-ши баргал езар хьо, кьушка.

СЛАЙ

Хьайл хьога! Слайаш бац кьушкиш. Хроникаш тІа
ІотІахьажа хьо. Тхо-м даьра даьхкад хьона Ричард аьланца.
ТІаккха, лоацца аьлча, додар дІадахийта. ДІакьовла.

ТРАКТИРАНАНА

Укх йохаяьча пхьегІех мах хьалой Іа?

СЛАЙ

Цхьа шей-м лац. Йолле хьо, Йеронима. Йолле хьо, хьай
шийла мотг дІабохьбе Іа.

ТРАКТИРАНАНА

Фу дедда-м сона хов. Аз оарц хьадоалладу кхоалагІча
даькъ тІара.

(ДІайода)

СЛАЙ

Хьаштдале кхоалагIча даькъ тIара а, хьаштдале пхеллагIча даькъ тIара а - аз Iаьдала доагIа жоп лудда. Со, кхокха са, меттахь валац хьона. Хьабоалабе Iа, хьайна ма та. (Льытта Iо а выже, дIатхьовс).

*МуIаш. Чувовал аькхера воагIа лорд шийца
чарахьаш а Iуй а болаш.*

ЛОРД (чарахьага)

Эрашка дика хьажалахь вей.
Деларг дыта, хала доах цо са.
ГIаречох Кадай дар хьатоха.
ДIа мышта эттар дейрий хьона
Доторг, карта саьнга, лар ейна
Ялале. Аз дIа-м луббацар
Ткъаь тумах а пхьу.

ХЬАЛХАРА ЧАРАХЬ

Кхы вогIа-м, сердал шун,
Гургал а дац;
Лар ейна ялале
Из долалу-кх Iеха,
Тахан шозза лар хьалахар цо.
Шун пхьарех диках бар из ба хьона.

ЛОРД

Iовдал! Лувкхера кIеззиг кадайх даларе,
Аз шийтта луддар цунах иззаморг.
Мегадда, жIалеш дузаде, хьажа царга -
Аькхел кхоана дIаха дедда вей.

ХЪАЛХАРА ЧАРАХЪ

Милорд, хъадедда шеддар.

ЛОРД
(Слай зий)

Ер малав-в?
Венна улл ер ва? Е веа?
Садоахий хъажал цо.

ШОЛЛАГІА ЧАРАХЪ

Садоах. Эла вохъ ца выча,
Укх шелах велча мо наб еш а вацар хург.

ЛОРД

А, б!еха хъайба. Хъакха санна улий!
Г!ожа Гоажал, хъа тарам товш-м дац!
Цхъа бегаш ба вей укх къаракъа китаца?
Базбарий метта вуллагва вей ер,
Чур барзкъан кеч а ваь,
Т!елгашта ч!овгаш еха,
Уллув шу а оттош то-товча даарашца.
Гонахъа Гуй, б!арг белар хъежаш укхо.
Ше шийна вовзагвий хъог! укх мискаь.

ХЪАЛХАРА ЧАРАХЪ

Х!анза-м ер х!амах кхетча вац.

ШОЛЛАГІА ЧАРАХЪ

Ма цецвагва ер, ше цкъа сомаваьлча.

ЛОРД

Гла да-кх хетадда е кхы цхьа йоккха тамаш.
Хьазца оаш.
Діаловзавоаккхар вей!
ДикагІча цагІа діачухьо оаш ер,
Хоз-хоза сурташ пенех хьал а охкаш.
Кечдаьча мелча хица
Из біеха тити Іоценъелаш укхан.
ДІасага хьаджью баьцаш;
ХозагІа мукъам біарг хьабелла кхелехь
Сиглара йиш я мотташ хьабалийта.
Йнст хьахалча – кийча хала:
Сийдеш сужне гІо;
«Фу хьашт да хьона, ала, - хьа сердал?»
Дото таз, чу кечдаь хий а долаш, діа тІа а хьой:
«Милорд, килг-юхь дилла ловддий хьона», хатта.
ЦаІ отта сза бедар лаьце діа,
«Фу дувхадда Іа», яхаш хаттар деш;
ШоллагІчо эраш дувца, е цун говр,
Сесаг, ала, хьа я чІоагІа новкъа долаш,
Е тамашийна у хьох кхийтта, аьле.
ДІагешаве лертІара валарах.
Нагахь цо цІи ший йоаккхе,
Хьа харцлер да из ала.
Хьо лорд ма вий.
Дуненна, наха вовзаш.
Жи дикка белаш болх,
Сакъердам хубба вейна,
Боарамал тІехь ца даьлчахь.

ХЬАЛХАРА ЕГЕРЬ

Милорд, тха вІаштІехьадда хьона.
ДІагойттадда діагойта дезар оаха,
Из тешагволаш ше из ше ца халар.

ЛОРД

Діахьо оаш сиха метта,
Хьасомавоаллаше – болх діаболабе!

Слай діахьо. Зурма лекх.

Аьй, воллел хьажал
Фу зурма я из лекхар.

Іу діавода.

Цхьа эзде хала тарлуш ва-кх цига,
Новкъа кІаьд а ванна,
Бус чуле фусам лохаш.

Іу юхавоагІа.

Фуд цига? Малав цига?

ІУ

Актераш ба, хьа сердал.
Хьо хІама эшаш вий ба хьажа дага уж.

ЛОРД

Чубахкийта Іа.

Чубоал актераш

Хьаьший,
Шо гор кхаь ба сона.

АКТЕРАШ

Хьо марш, баркал халда хьона.

ЛОРД

Со волча совцаддий шо?

АКТЕР

Хья мукъамца,
Хья г1улкхага хьожад а долаш.

ЛОРД

Детг1ара чоаг1а.
Е актер сона дагавоаг1а
Фермера во1а роль яр укхо ловзош:
Ма хоза доахар укхо йо1ага дог!
Фу оалар цига хьох – со-м выц ма ваннавий,
Цигденца роль 1а дика ловзаяр, из хьога та а товра.

АКТЕР

Со вар из, Сото, 1а нийса ях, хьо марш.

ЛОРД

Х1а-а, х1а-а; дика а лейзар хье.
Дикан-д, шо г1аххья нийсданнад-кха.
Цхья х1ама дага да са.
Шуи говзал укхаз дикка эша мег.
Цхья хьанаьхк лорд шун пьесага хьожагва.
Цигденца оаш шоай сабар гулда деза;
Цох йоахкача цхьайолча оамалаш
(Цун хьалххар гуш хубба шоана хьокхам)
Со кхераш ва шо дела дахар сов, -
Из эг1аз ваха тарлу, д1аях аз шуга.
Дист делаш гой а, корзаг1вала тарлу-кх.

АКТЕР

Могадда тхона-м ла, цол тамашийна
Лавтта кхы веце а. Сагот ма де ла, милорд.

ЛОРД
(*Лунга*)

Волле, длабыга ераш
Шунаш долча,
Тла раъзаволаш эца,
Халийта кхача чаме.
Са цагла дар дладе акхарна шеддар.

Луе актераши
длаболх.

Воллел, паж Барталомий волча;
Кхалнаъха барзкъа дийхе кечвалийтал,
Къаракъа кит йолча длачавыге,
«Мадам» а яхаш корта лобеттийта.
Ше сона везар дезе,
Шоай моарошца цли йолаш бола истий
Хулча кепар хала ала ла.
Цо яха деза корта лочу а бехкаш
Укх китилгага клаьдда безаме:
«Фу деза ловра хьона, са милорд,
Хьа мутлахь йола се
Ший декхар кхоочаш дара,
Ший безам хьона гойта?»
Мерза марха а вехкаш, члоагла барт а боаккхаш,
Бехкийта наькх тла корта.
Бларг тлоада а бейташ, дий, ма ираз да са, яхаш,
Мар маърша волаш гуш,
Тлехъарча ворхл шера
Шийх блеха, даькъаз миска хеташ ханна.
Хлаьта клаьнка велха ца моге,
Хьакхийта бларгех хох, цох доагла гло да хург.

Йовлакха йикъе бIарга кIала хьо –
ТIадам loglobba, хьона из ца лой а.
Ма хулла из хьо йистевала дий,
Цул тIехъа хьежа дIаха аз фу оал.

Лу дIавода

Укх кIаьнка ховд ма дий кхалсага кепар
Оамал, оаз ший хувца.
Хьажа чIоагIа безам ба-кха са, цу китага
Хьамсара мар са укхо мышта оал.
Цоx чIоагIа белам хубба Iушта,
Укх уркан Iунал деча.
ГIой хьожагва со. Со гуча хуле дукха белаббац,
Вешта-м, боарам тIехьбала тар ма лой.

ДIавода.

ШОЛЛАГИА СУРТ

*Лорда цагIа вужа-гIотта че.
Чувоал Слай тIехъа Iуй а болаш;
ЦхьаIаш барзкъа дахьаш боагIа, вокхар таз, кIудал,
кхыдоа хIамаш дахь. Царца ва лорд а.*

СЛАЙ

Оф, шоай Даьла духьа, цхьа куришка эля я сона!

ХЬАЛХАРА IУ

Милорд, херес мегаддарий хьона?

ШОЛЛАГИА IУ

Цукаташца чам хуббарий хьа, хьа сердал?

КХОАЛАГІА ІУ

МалагІа барзкѣ дувха лов, хѣ сийна?

СЛАЙ

Со – Кристофер Слай ва; ма яха сога е «хѣ сердал» а, е «хѣ сий» а; херес выча денз манна вац со, шоай сона цукаташ дуаде безам бале, бежан дулхах даъраш дуадел шоай сона.

Фу де хет оаш сога малагІа барзкѣ дувхадда Іа яхаш, са букѣал сов кѣоанзол а ца халча, когел сов паста а ца халча, кога кІийленал сов пашмакх а ца халча, цхѣйолча хана хІѣаа кога кІийленаш дукхагІ а хул, е пашмакхаш а хул пІелгаш ара а хѣжаш.

ЛОРД

Цу тейпа чопах Дала лораве хѣ!
Мала тешагва укх тейпа са а,
ЦІи а, чот а, низ а болча лорда,
Е лоха кѣамаѣл ду Іа, ѣнна, ѣлча.

СЛАЙ

Со тувлаве-м гІертац шо ва? Кристофер Слай веций со ва, Бертоний Ара ваъхача кѣѣнача Слая воІ веций со, кхоллаш разносчик, дийша ваѣлча чесальщик, рузкѣан белхах медвежатник волаш ханнар со веций, тІаккха хІанз цІастапхѣар вар а со веций? Ва, дІахаттал шоай Мериан Хеккетага, цу УинкоатІарча ярстача трактиранаѣнага, со малав ѣле. Цо шуга хѣ ца оале из йолча аз маннача сийрдача элах шийна со дийтта пенс дала дезаш ва ѣнна, дерригача кераста диненча бахача харцлувча нахал эггара вогІа вар со ларха мукѣа да-кха шо. ХІай! Тувла мыча ваннав кхы со боккѣонца. ХІа-а...

КХОАЛАГІА ІУ

Цох елхаш-кадаш я-кха хьа сесаг а!

ШОЛЛАГІА ІУ

Цох гІайгІа ханна тхо хьа Іуй а да!

ЛОРД

Хьа кьехкар да-кха хьох хьа дезал балар.

Хьа тувлаваларо ма баьбий човха уж.

Сийдола лорд, хьай ийла ю ялар Іа,

Хьс малав хейча бакъахь ма дар хьона.

Хьоа метта оттар дыча бакъахь худда,

ДІадаха уж ца деза гІанаш хьай.

Хьажал хьай хьайна гонахь кхеста Іуй,

Хьа хІара Іимад ларха кийча болаш.

Йий хьона ашар хьашт? ХІей!

Апполон ва кха хьона,

Ашараш

Шоай бІенашка я чкьордаш шокарч лекхаш.

Наб йоагІа хьона? Мотт Іобуллабба,

Ший кхоачамашца Семирамида

Базбарий метгал тола.

Чу-ара вала лой? Зизашца наькьа такаш кхооладда.

Ды хахка безам ба?

Дошоца кхаьла кийчча говраш латт.

Хьашт дий хьа лаьчаш дола чарахьал?

ГІарагІурал лакхагІ хурд хьа лаьча.

Бий аькхе ваха безам?

Хьа жІалей Іехар сигле чувхош худда,

Лувкхера ханна лаьтта кІалхар кхейкаш.

ХЪАЛХАРА ІУ

Лой хьона аькха лаца? Хьа эраш гловтта мо да,
Массаг! да уж саьла, лийгал кадайг! да.

ШОЛЛАГІА ІУ

Дий хьона сурташ хьашт? Хьадахь оаха.
Хи тоатолгаца Адонис ва цар т!а,
Мело мух хьекхаш мо, цо ше садоахаш,
Эгоча эрз хьулая Цетерея яг!а.

ЛОРД

Инаха йо! я хьона цу сурташ т!а,
Юпитер ва т!акховда цунна дагахь.
Цу сурто ханнар ше ма дарра гойт.

КХОАЛАГІА ІУ

Е Дафна халча, новкъа хьунца йоаг!а,
Ший боча когаш лозбаь ц!сша баьха;
Цу х!аман б!ара Аппалон хьеж велхаш,
Хьай шин б!арга гуш долаш мо хет сурт-м -
Селла говза диллад ц!не хие.

ЛОРД

Хьо лорд ва, кхета ва; лорд, кхы цхьаккха вац!
Хьа хоза сесаг я шийл хозах я а яц
Вей заман иззаморг.

ХЪАЛХАРА ІУ

Хьо бахьан мехкадаьча
Хи тоатолашца юхь ший йоа цо ялца,

Цол хоза лавттан букъ тIа цхъаькха яцар.
Хъашт дале хIанз а яц из вIалла цхъаннел эшаш.

СЛАЙ

Со - лорд? Сесаг а я са хоза?
Тхъайса волий со? Е хIанззалца тхъайса ханнав?
Вац, наб еш вац. Са баге лув, бIарг лекхаш
Ба, лерга хIама хоз, хъадж йоагIа укхаз тоаме,
Массе дар кIаьда да.
Вей даьра, бакъ долаш мо-м да со лорд халар.
Цхъаккха цIастапхъар а воацаш,
Е Кристофер Слай а воацаш.
А-хIа. Хъайоалаел оаш уккхаз из са сесаг,
Цхъан курашкаьча эль а хъада сона.

ШОЛЛАГIА IУ

Килг дылла ловддий хьона, хъа сердал.
Тха ираз да хьо гIаххъа волаш юха а,
Хье малав хьона дагадеха долаш.
Хьо чоагIа тхъайса пхийтта шу дIадаьннад,
Хьо-м сома халча а, тхъайса ма варий.

СЛАЙ

Пхийтта шу? Вей даьра тар-м яьй аз!
Цу селла хана лер-са дейна вар со?

ХЪАЛХАРА IУ

А, лер-м дар, цхъа тамашийна лер.
Укх хозча цIагIа уллаш лувш хьо вар,
Хье ара кхессав яхаш наIарах.
Пхъарч Iувш вар цхъан трактиранаьнага
Из, чувхош, кхеле йига гIерташ,

Куришка юззаш доттац яхаш эль.
Е волалора Сайсли Хеккет кхейка.

СЛАЙ

Х1а-а, трактиранаьна йо1 яр из.

КХОАЛАГ1А ГУ

Трактирреи йо1еи хьона довзаш дац,
Е Стивен Слай, е Къаьна Джон Непс-Сало,
Е Питер Терф, е Генри Пимпернел,
Е кхыбоа царна тара бола нах,
Цхъанна а сага лъатта бейза боаца,
Iа укхаз ц1ераш йоахаш бийца, хьона бовзац.

СЛАЙ

Са Даьла, хоастам ба-кха хьона, со Iа верзаварах.

МАССАВАР А

Амин.

СЛАЙ

Баркал; хьо дехке-м вагвац хьона.

*Кхалнаьха барзкъа дувхаиш паж чувоагIа,
цун тIехъа Iу.*

ПАЖ

Миштав милорд тахан?

СЛАЙ

Дика ва. Даар укхаз шортта да.
Са сесаг мычай тлаккха?

ПАЖ

Со укхаз я, милорд. Фу хьашт да хьона, алал.

СЛАЙ

Са сесаг? Мар хлана яхац ла?
Укх лушта лорд ва со, хьона тлаккха марьг ва.

ПАЖ

Хьо мар ва са, милорд а ва хьо цу тла.
Со я хьа сесаг, мутлахь а я со хьона.

СЛАЙ

Кхийтар со. - Ци мышта йоакх аз укхан?

ЛОРД

Мадам.

СЛАЙ

Мадаме Элс е мадаме Джен?

ЛОРД

Цхьа мадам духхьал.
Аьлаш иштта йоах шоай истий цлеш.

СЛАЙ

Сесаг мадам. Со наб еш ханнав йоах.
Пхийтта шера в'аштта, х'аштдале дукхаг'а.

ПАЖ

Со-м кхозза итт шу даьннад яхаш я
Мар волча метта се ца йоала ха.

СЛАЙ

Дукха-м да! - 1уй, долле, яхийта. –
Мадам, 1одаккхал сихха барзкъа, метта йоссал!

ПАЖ

Са кхозза сий деш лоархашвола лорд,
Цхъа-ши ди даккха сох ца кхеташ, дех аз,
Е малх д'абовлцца мукъаг'а сабар де;
Т'атаъа х'алха даьккхад сона лораш,
Х'ох кхийтта ханна у кхы юха а х'ара кхераш,
Йоах сога озале – цудухъ со озалу.

СЛАЙ

Фуд хой х'она, сона-м могаддац дукха садетта. Вешта, из
у а-м дезац сона кхы. Сатоха дезадда, мотт сона, сей, дег'аца
ц'ий кхехке а.

1у чувол.

ГУ

Х'о вийрзав аьнна хаза,
Х'а сердала актераш
Цхъа хоза комеди гойта ловш ба.

Цох г1ойле хугья лораш яхачох.
Халонаш ч1оаг1а ц1ий хьа дотадаьд,
Меланхоле саг а тувлаву.
Цу гойтамга хьо веза хьайна хьажа,
Сакьердам-белам дага а лавца хьай;
Халоний 1аьрж цар д1а ма чувхадой,
Вей йоаккха ха а й1ахлу цунца т1аккха.

СЛАЙ

Мегаьд, д1аловзийта 1а шоашта. Фуд цар хьокха лерхар –
деза сакьердар е пильхаш?

ПАЖ

А, из ч1оаг1а тоам болаш х1ама да хьона.

СЛАЙ

Ц1аг1а лелоча х1амех-м дац из?

ПАЖ

А, цхьа хроника хьисапе х1ама да.

СЛАЙ

Мегадда, хьожар вей. Мадама сесаг, хьайола хьо сона
йиххе, уккхаз 1оха хьо. Худда кха ше хулар. Цкъа мара къона
хулча мычад вей.

І ДЕР
ХЪАЛХАРА СУРТ

Падуя. ПхъегІа.

ЛЮЧЕНЦИО

Е Іилмай хъаст боа Падуя го са чІоагІа
Безам бар. Из кхоачашханна баъннаб,
Сийдолча Итале тамаш беша –
Лоамберда кхаъчав со йиххера а хІанз.
Сей даъ йоакхонца Іалашвара бахъан
Тешшаме Іу, са дика новкъост,
Транио, хъо а соца ва.
Вей уккхаз воашта даха ховшадда,
Дика сахъат ханна Іилмех а да кхстаг.
Со ваъвар Пизе, дуккха ха а хъалха
ЦІи йоахаш бола къонахий баъхача -
Са да Бентиволио ваъра Винченцио
Ва царна йикъе. Терг я цун
Дуккханахъ. Флоренце кхевар со.
Дикча цІерца боахам сов а баъккха
Дас доаха дог са кхоачаш де я аргІа.
Цудухъ со, Транио, дикашца мара
Ираз халац яха вейна хъеха,
Духлохама Іилма дакъа хъалаца дага ва.
Фу адда Іа? ТІийхига дар из кІордаяъ йоа
Хъогал йоая дагахъ кІоаргачох
Хувца гІерта саг мо Пизера ваънна
Падуе кхача сиха вар-кха со.

ТРАНИО

Мі pardonate, хъо са дика цІенда!
Со раъза ва шийл мерзах йоацча
Іилман хъоанал йовза ловш хъо волаш.

Цхъабакъда, цленда са,
Цу толашагича илмах со ваше а,
Аз кхетадечох, вейна в'алла эшац
Стоикаш, са аьла, е гудараш хала г'ерта.
Овидий выц ва ваг'ац,
Аристотела дехкамаш лоархар яхаш.
Логиках кхетавола хъаьший безабба,
Риторика къамаьла корта ба,
Поэзеи ашарашеи сагехьам бу дега,
Математиках а, цунца метафизиках а,
Волар боарам болаш хала деза,
Дег'а ловр фуд а хьожаш.
Чам боацаш 'а дер, пейда болаш дац -
Хъай дего къоабал дер хьо 'омо хъажа веза.

ЛЮЧЕНЦИО

Баркал, Транио! Хъа хъехам дика ба.
Х'анза укхаз Бьенделло валаре,
Воашта тоам балла доа цхъа ц'а а лаха
Укх Падуе д'атарлуд ма дар вей
Вовза-веза хъаьша чу а эцаш.
Сабардел! Ва ераш малаш ба?

ТРАНИО

Сийлен моаршал вейга хоатташ ба те.

*Чубоал Баптустеи, Катаринеи, Бьянкеи, Гремиио,
Гортензиои. Люченциои Траниои д'аюстара боал.*

БАПТИСТА

Боккъал, аьлий, к'орда-м даьд шо сона,
Са соцам ч'оаг'а ба, из шоана ховш а да:
Цкъа йоккхаг'ьяр д'атарья со ца ваьлча
З'амаг'ьяр маьре йохийтагьяц аз.

Ше да, нагахь шоах цхьаккха вале
Беш Катарина йолчахь озабезам.
Тлаккха, шоана, халарна довзаш-дезаш,
Шиннена, духъле е со гортагвацар,
Вей беззаме дладерза а деддар глулакх.

ГРЕМИО

(*oagloro*)

Шейт!а ше а дацар цунца-м товд, селла к!ома -
Гортензио, йой цох а !а хъай сесаг?

КАТАРИНА

Да, укх шин вара сох белам
Санна бу !а?

ГОРТЕНЗИО

Шин вара? Иштга да вей? Тхо вараш да хьона
Хьоца нийсле доале,
Цкъа хье хьо к!езиг нийсьянна ца ялча.

КАТАРИНА

Къонах, ма мотталахь хье соца нийслугва:
Иштга яккхац кхалсаг, йоаккхачо.
Хьо д!а ца воале цу хъа кертах аз
Е кхоког г!анд-м хьокхадда
Ахкара метта, жуккарга хьокхаш мо.
Басар а дедда хьона цу т!а аз.

ГОРТЕНЗИО

Воай, Дала лораве хьо шейт!ах!

ГРЕМИО

Со а-м лораве.

ТРАНИО

Аьла, хъажал! Ер ма хIама да!
Ер чураянний, е гIарбаш дорха я.

ЛЮЧЕНЦИО

Вож хъажал тIаккха, цун сибат, кIаьдал,
Боккъонца йола эздий йоI я ер.
С-с, сацалахь, Транио.

ТРАНИО

Со сацар хьона. Хье дIахъажа дикка.

БАПТИСТА

Са лоIам ба, цудухь аз хьога ях:
Хьо, Бьянка, йолле гIо дIаяла хIанз.
Сагот а ца деш чугIо хьо, йиIиг, хъай,-
Хьо массаза а езаш хугья сона.

КАТАРИНА

Фу дедда, ер хъа бочагI ма йий вей!
Ши бIарг цун даим тIаьдача ма боаллий.

БЬЯНКА

ХIанза йизлахь хъайна, йиша, са балах.-
Да, Iа яхар аз хъаедда хьона.
Ашареи кинишкеи худда сона
Хъаьшта метта цхьоал са йоаю молха.

ЛЮЧЕНЦИО

Транио, хозий хьона? Къамаъл-м Минервий да.

ГОРТЕНЗИО

Аьла, иштта хлама-м де воала хугвац?
Да ма хьакха хьа, Бьянкийна бала
Ма барий оаха-м укх тхой безамах.

ГРЕМИО

Ай, из чу йолла воал хьо,
Баптиста аьла, хланз укхан духьа?
Укх шейтла злок бахьан – фу бала бахь ла цунга?

БАПТИСТА

Аьлий, тоъадда. Соцам ханна баьннаб.-
Йолле, Бьянка, йолле.

Бьянка дIайоди.

Цун чоагIа хьашт да шоана
Поэзеца а, ашарца а. Аз цунна
Оттабебба хьехархой:
Цох пейда хубба цун.- Нагахь шоай,
Аьлий, бале цу тейпа бараш,
Со волча хьожаве, дийшарашта,
Ахча кхо ца деш, хугва раьза со.
Iадика хейла хIаьта.- Катарина, Iа сабарде.
Са кхы а къамаъл да Бьянкийца.

ДIаводи.

КАТАРИНА

Са еций укхазар яха йиш, ва?
Ер де, ер дита ма йоахий акхар-м!
Сей дер-дутар фуд, сона ца ховш мо.

Дайода.

ГРЕМИО

Дабра г1о шейт1а нана йолча-м. Хьа куц-м селла хьо ца ларххал наха. – Гучох, Гортензио, даи йоккхат1а йоа йолен шоайла дика товш бац, вей х1аьта дикка шодаш 1ояхийта езагья, маькха басилгаш ц1ийяларга хьеже. 1адика хейла хьа. Цхьабакъда, сей Бьянкийцарча безама хьамара, цхьа дика хьехархо лаха аьттув боале Баптиста аьлага из вувцагва аз. 1омо дезар д1а 1омадолда цо цун.

ГОРТЕНЗИО

Из дедда-кх аз а, Гремио аьла. Цигденхьа, хьайга цхьа дош алиьтал сога. Вейна йикъерча кьовсамо дагар дар вейга дувцийта деце а, ховш халалахь аз х1анза яхар вей шиннена а доаг1аш да хьона. Бьянка йолча бода никъ баьста а баьста юха а из хоза сув бахьан беча ираз долча кьовсамах д1а а хьа а г1орта йиш яц вейга цкъар цхьа болх чакх ца боаккхе.

ГРЕМИО

Хьаалал – фуд хьа из?

ГОРТЕНЗИО

Ай, хаций хьона ва, аьла: йишийна цун мар лаха веза вей.

ГРЕМИО

Мар? Шейтга деза цун, мар везац.

ГОРТЕНЗИО

Аз мар веза ях.

ГРЕМИО

Аз – шейтга ях. Ванагга ва, Гортензио, мелла торо йолаш цун да вале а, из, цлер тга тувсалуш дола глам, дугаддар коргва мотташ ва хьо?

ГОРТЕНЗИО

Гремио, тоъа! Хъаеи сани уж цун узамаш ла сатем хуббеце а, укх лаьтта-м дукха клантий ба хьона, шоашта ма хстга шейкей цига яле, ший масса ггалатаца а из длаюагйолоаш.

ГРЕМИО

Со шек ва. Хгара денна эхъан блоагга хьалха сейна шод еттарг-м эцалдар аз из цун урдув хъа, из ца йига.

ГОРТЕНЗИО

Боккъал дийцца, хгара-м дацар бохкабаннача гажашта йикъе харжа. Хгара укх духьалено вейх хъаьший дар бахъан, из воай хъоашал Бапטיста йоккхагг йола йол дламаьре а яхийта зламаггяр мукъа яккхалца леладе деза вей. Цул тгехъа - ваьннар ва вейх. Маьржа Бьянка яг-кх! Ма ираза дакъа да-кх из кхоачагйолчоа кхоачар! Тгах аьннах волчун, да-кха даккха совглат. Фу ях га, Гремио аьла?

ГРЕМИО

Со раъза ва. Падус дикаг!а бола гила сейггара бала вар
кха со Катаринийга догдаха, из еха, хъайоалае, цунца мотт
бекъа из даьц!ех яккха волчоа. Волле!

Гремион Гортензион д!аболх

ТРАНИО

Фу дувц!а, аьла ва,
Йо! езаялар иштта ц!аьхха хулий?

ЛЮЧЕНЦИО

Цох со а-м тешагвацар х!анз укх метте
Ца халча се со тийша, Транио.
Согаталла иштта хъежаш латташ
Согаталла ц!аьхха езаянний сона.
Аз къейле йоацаш хъога ард ма да –
Хъо-м сона веза ва хъона, Транио,
Карфагена урхаз-сувна Анна санна, –
Ц!и янний хъона сох, вовр кхерам ба-кха со,
Из хоза йо! хъайоаккха ца лой нагахь.
Могадда хъона Транио, дал сона дика хъехар.
Могадда хъона - ма воавейта со.

ТРАНИО

Г!ар-м яр са хъога е, аьла, ха йоаца мара.
Г!аро-м дегчур безам экхоббац.
Де х!ама дац, йо! езаянна яле –
Redime te captum quam queas minimo.

ЛЮЧЕНЦИО

Баркал, хьона са доттагI, тIаккха. Хьо бакъва.
Тевелахь со; хьа хьехам кIоарга ба.

ТРАНИО

Хьо чIоагIа хьийжар йоIага,
Дар бIарга ца гор бехк а бац хьа тIаккха.

ЛЮЧЕНЦИО

ХIа-а, цун хозал гора сона:
Гора а этта Крита берда тIа
Юпитера килга барташ даьха
Агенора йоI мара йий хьогI нштта хоза-м.

ТРАНИО

Кхы деций? Iа тIаккха зийна дац
Цун йишас даьккха дов? ГIар чIоагIа-м яр
Лерг къейлача а хIама доацаш!

ЛЮЧЕНЦИО

Аз боалаш мо доа бордаш лелаш зийр;
Iи мерза яр-кх цун са доахаш йийнна;
ЦIенеи хозеи хстар цунца ме дар.

ТРАНИО

Ер, даьра, метта-м воало веза цкъа! -
Iа фу дувц, аьла, ва! ЙоI езаяннаяле
Хьоа хьоабе беца, яьй,
Из ше хьайоагIагьяц. Хой хьона укхаз фуд:
Цун йиша йий, из гIам да чIоагIа доккха;
Цкъа йоккхагIьяр дIаянна да ца вальча

Хъа кхокхилг, аьла, цIагIа багIа бус.
Цудухъа чIега бетт-кх цо йоIа,
Догдахабараш цун тIакхоачаббоцаш.

ЛЮЧЕНЦИО

Аь, са доттагI, цун да къиза ва!
Хазарний хьона, йоIа хьехархой
Беза яхацарий цо?

ТРАНИО

Хазар-те, аьла! Сона цхъа хIама а дехад дага, цу тIа.

ЛЮЧЕНЦИО

Сона а-м дехад.

ТРАНИО

ТIаккха, аьла,
Вей лерхамаш цхъатарра да хетт сона.

ЛЮЧЕНЦИО

Цкъар хъайдар дувцал Iа.

ТРАНИО

Хьехархо ва со, аьнна,
Баптиста цIагIа йоIа Iилмаш хьеха
Ваха дага ва-кха хьо.
Иштта лерх-кх Iа!

ЛЮЧЕНЦИО

Нийсса да. Кхоачаш ду вей из!

ТРАНИО

А, из нийсса дац! Ай, аьла, хьаалал, вий хьа
Винценцио во! кхы укхаза ваха выта?
Гилмаш а! омадеш, ц!а а лоаттадеш,
Хьаьша-да а верзош?

ЛЮЧЕНЦИО

Д!авала, !а фу дувц! Аз шсейноа ийла яй.
Укх Падуге вей довзаш саг а вац,
Цул сов вейх аьла малув, е !у малув ха
Тоам а бац вей батамаш б!аргагор;
Цудухь, х!анзчул т!ехьа аьла хьо хугва!
Ц!а а леладе, !ушта доал а де,
Аз х!аьта се цхьа неапольхо
Ва адда е цхьан Пизера вена
Кье саг хугва со. Из вей хаьда даьлар!
!оаккха бедар !а, Транио, д!ат!аювха са плаш
Бесаш дола са шьяна д!ат!атылла,
Бьенделло хьавеча – цох хьа !у хугва,
Аз йист ма хала адда хьона цунга.

ТРАНИО

Из иштта аьлча в!алла сов худдац.

Барзкъа хувц шинне а.

Мегадда, аьла, нагахь !а иштта яхе,
Са ар!а яр !а яххар хьада я.
Вей новкъа доалаш хьа дас аьннад сога:
«Са во!о яххар шеддар хьаде аьнна», -
Багъдар аьлча, ийла кхы яр цун...
Х!аьта а, !а яхе, хугва со Люченцио
Везар бахьан сейна из Люченцио.

ЛЮЧЕНЦИО

Цу т!а, Люченцио ше а ва-кха езаш.
Халийтал хъай сох лей е Ъаргаса
Са човхадаь доа сибат дар хъаяккхар духъа! –
Х!а, ер воаг!а хъона, оап!

Чувол Бьенделло.

Ай, мыча лийннав хьо?

БЬЕНДЕЛЛО

Со мыча лийннавеи? Хъайл мышта йоах? Шоаш мыча ханнад шо? Аьла, укх са доттаг!чо, Транио, плаш д!аяьккхай хьогар? Е!а цунъяр яккхай? Оаш-м д!а а хъа кута яьй, мотт сона? Ой, даьллашоай алалаш, фуд ханнар?

ЛЮЧЕНЦИО

Дердейнар, хъавола, бег ба ха яц вейга,
Гур долчча беса дыта х!анз!а сиха.
Со к!алхъарваккха Траниос лаьрхад
Са кепар верза барзкъа са дар дийха,
Шийдар сона хъа а даннад цо. Ханнар, аьлча:
Аз вийнав саг укх берда кхоаччашехь
Цхъа латар-тохар ханна,
Цудухь со кхер акхарна вовзар се.
!а х!аьта х!анз укх Траниос оал-оаллар
Дедда кхоачаш, аз оалар деш ма халлар.
Са к!алхарвала веза, са дезар бахъан
Хьоабе беа гош. Хьо кхийттавий?

БЬЕНДЕЛЛО

Сои? Со-м кхийттавац, ва, яьй.

ЛЮЧЕНЦИО

Кхы Транио ц | и хьона йовзаш яц.
Вац хьона Транио! Люченцио
Хьаханнав укхох х | анза.

БЪЕНДЕЛЛО

Цун дика а да кхы т | аккха. Сох хулавалар иштта!

ТРАНИО

Яьй, со сей духь мыча хьувз:
Аз леладер сей аьлийна Бапгиста
З | амаг | а йола йо | хьяккхар духьа да,
Цудухь са хьехар хьона –
Са духьа а доацаш, духььал аьлан духьа
Хьай мотт | а хьайга кхаба.
Вей цхьаь долча со ва Транио,
Кхы наха гарга -Люченцио, аьла.

ЛЮЧЕНЦИО

Транио, волле, вей дахар.
Вей кхоачашде х | анз дысад цхьа х | ама:
Йо | езарех барашца хьо д | атохар,
| а хоатте, нагахь, санна? - адда аз:
Цун бахьан да са доккха.

Д | аболх.

ХЬАЛХАРА IY

Милорд тхьайсав; хьожаш вац ер в | алла.

СЛАЙ

А, супа Аннай возлора хъеж-кх. Дика пьеса-м я, вей дабра! Кхы дукха йисайий ер?

ПАЖ

Юхыг мара яц, милорд.

СЛАЙ

ЧиоагIа хоза дувцар да-кх ер, са сесаг мадама; бакъахъа-м дар сихагIа доаларе!

ШОЛЛАГИА СУРТ

*Падуа. Гортензио цIен наIар тIа.
Чубоал Петруччоу Грумиои.*

ПЕТРУЧЧО

Верона йита еза са цхъан юкъа,
Падуе сей хъашех кхетар духъа,
Къаьстга а веза волча,
Гортензиох. Ер-м доацал-те цун цIа?
Аьй, Грумио, цкъа хIама тохал.

ГРУМИО

ХIама тохеи? Хъана тоха еза из, аьла? Сийдолаш волчун-га саго хIама аьннадий?

ПЕТРУЧЧО

Ай, хьога ма луй со, оап, IокIалбыла са корта, техе вала, дика тохалахь!

ГРУМИО

Дикка, аьла, хлама тоха? Фу дувц ла, са аьла! Эй, са аьла,
со малув хьона дика хлама тоха?

ПЕТРУЧЧО

Ай, ловдал корта, на ларах тоха ях аз хьога,
На ларах, вала, аз тити хьай йохаялехь.

ГРУМИО

(оаг лора)

Ва, бала ба-кх укхо бахьар!

(Члоаггла.)

Ай, аз хьалхаг ла техча
Со ла лайха вутагвацар ваха.

ПЕТРУЧЧО

Ва хьо тохагйолаш ва е вац?
Аз, пашк, х ланз хьайна дедда хьона зов,
Хьа илли х лана, ховдда сона, гов.

(Грумио лергши увзаду.)

ГРУМИО

Оарц дала! Лалаьлов! Са ценда керта талхав!

ПЕТРУЧЧО

Д латоха яхаций хьога ва, кьушк!

Чувоал Гортензио.

ГОРТЕНЗИО

Фу ханнад укхаза ва? Аь! Са кьоано Грумио! Са дика доттагI, Петруччо! Фуд шун цига, Вероне?

ПЕТРУЧЧО

Воше, укх довна йикъе вола венав хьо?
Con tutto il cuore ben trovato – глахъа да.

ГОРТЕНЗИО

Alla nostra casa ben venuto, molto onoranf signor mio Petruc-
cio. ХьагIатта, Грумио. ХIанз вей ер кьоастадедда.

ГРУМИО

А, аьла, укхаза латиний меттах хала хIама дац. ВанагIа ва е бахъан а тоам болаш деций сона укх балхара ваха? Хьажал хъай, синьор: сога укхо йоах хIама тоха шийна, дикка тоха а йоах. Аь, Iушта доагIаш дий шоай аьлашта иштта хIамаш етта? Ай, ткъаь шийгтанел тIехъваьнна ваьннарг ва-кх ер!

Аз хьалхагI техача нагахь мо укхан,
Лазаббар сей бар ба мотт сона корта.

ПЕТРУЧЧО

Iовдал яI-кх! – ЛадогIалахь, Гортензио,
Дувцачунга. Ма яхий аз укханга тата де
КоанаIарах. Ер тугаш вац, низбой а, яхар де!

ГРУМИО

НаIарах тата де? Са Даьла! Ай, хьо вецарий сога: «Тоха, дикка тоха, IокIалбила са корта, тоха», - яхаш, атта кхеталуш бола мотт бийцар. Хьайл хIанза «коанаIараш» йикъе мышта яхкар.

ПЕТРУЧЧО

Діаяла, йовсар, баге хьай діакьовла!

ГОРТЕНЗИО

Мегаьд хІанз, тоа шоана. Е Грумио
Со дика вовзаш ва; ер къаьна дика Іу ва.
Шо-шоайла діа-хьа оалцох кхийттадац.
Вешта, са хьамсарвар, Веронара ваьнна
Тха Падуге хьо венар фу біайха мух ба ва?

ПЕТРУЧЧО

Из даьра ба кхыча мехка ираза дакьилг
Лаха шоашта яхаш кІентий лехка мух.
Сей гІулакхех аз адда хьога лоацца:
Да са кхалхав, Синьор Антоньо,
Со хІаьта сейна цхьацца аьттув лехаш.
Саг лаха а дага, ухк кІоагча кхьачав хІанз.
Са бохчилг гІийла а дац, са цІа диза а да -
Го тасса лаьрха араваьлав со.

ГОРТЕНЗИО

Петруччо, са хьона, дукха паьшк а ца лекхаш,
Цхьа нускал да-кх дувца.
ЧІоагІа аьрдаг Іа, бирса да-кх из.
Іа оале сона баркал я-кх тамаш;
Цхьабакьда, торон дикка я ше йоІ,
Дикка. Вешта вей хьаьший ма дий -
Хьо тешаве са дувца хІама дац.

ПЕТРУЧЧО

Вей санна бола хьаьший, Гортензио,
Сов дош эшаш бац. Хьона довза

Хьалдола нускал сона гIаххьа да –
Сесаг ахча долаш яле
Iахарта денал ийрчак, Сивиллайла къаьнах,
Сократа Ксангиппал аьрдагIа, бирса
Хьаштдале кхы вогIа из яле а,
Са ийла хувцагъяц, Бирсача Адриатика тIа
Хьайна дуIа мо из чуръювла яларах.
Со Падуге ва хьал доа сесаг лохаш,
Аз хьоалчагI уккхаз даьра дедда, даьра.

ГРУМИО

Гой хьона, синьор, укхо-м, хьа ма лыттарий иштта ший дага ме дар. Дошув Iа дIалой укхо-м хьайоолаю хьона теник а, гударг а. хьашт дале къаданна кодж а, бага цхьа церг ца халарал сов шовзткъеи шийтта алчанга долчал дукхагIа эйп долаш дола. Укхання-м бе дац цхьаккха а, ахча халчахьа.

ГОРТЕНЗИО

(Петруччога)

Диканд, хIаьта, иштта дале ер,
Бег бу мотташ хьалха аьннар дувц аз.
Са нускал да-м да, хьона деза, дувца.
Хьал долаш, хоза, къона я,
ЦIи йола сув мо дика кхея я.
Бакьда, гIалат доал шийх зIамги доаца:
Багенна чIоагIа ира я-кх из,
ЙоI аьрдагI я, боарамал тIехь, - оахца.
ТIехь тоа са шеддар данна этта даьлча,
Аз, лоамаш дошо даларах, югагъяцар.

ПЕТРУЧЧО

Сацалахь! Хац хьона дошон низ!
Да цун малув, ала.

Цунца дувца сона кородда,
Цу йоачах къувкъа ди из халарах.

ГОРТЕНЗИО

Баптиста Минола ва цун да,
Дикка к'аьда, эздий къонах ва.
Минола Катарина я-кх йо!.
Ц'ихеза а я ира з'ок ший бахъан.

ПЕТРУЧЧО

Из сона йовзац, бакъда, да хазав:
Са да, х'анз воаца, вовзаш ханнав из.
Из голцца цкъа со наб хъакхетча вац.
!а бехк ма былла, хьо, нагахь, соца веце
Цига д'ава, со ваха воал,
Вей дейна минот янна еце а.

ГРУМИО

Боккъала а, синьор, ваха безам боллаш д'авахийталахь ер.
Сох тешалахь, сона мо ер цунна дика вовзаре. багенца ший
укхан де х'ама доацалга-м ховддар хьона цун. Ткъозза !а
цунна даьна булле а, б'аргц'ацкъам тохаббац цо. Цъьабакъа-
да, пхьарч !е волалой соца-м вегвац, цкъа ший метта ме йола
говзал хъахъекха ца ваьлча. Ладог'алахь сога, синьор: цъа
дош укхан духъала цун багара доале, !алаьлей укхо цунна
егйола кеп, вей дала лорадолда – б'аргаса дейна циска к'ориг-
м хетадда хьона цун шийх. Ер хьона вовзац, синьор.

ГОРТЕНЗИО

Жи, Петруччо, сабар! Со хьоца воаг'а.
Баптиста ц'аг'а чуйоал хоза,
Масса а жовхарал куц долаш йола Бьянка.
Из сох а кхы цунца безам болаш

Къувсаш барех а дас цун хъулаю.
Катарина эйпаш, хъона довзаш дола,
Цун маърел дохош духъал далар кхераш,
Ва къоано Бьянка гаънна хъулае дага,
Цкъа Катарина-шейт!а маъхал даллалца.

ГРУМИО

«Катарина-шейт!а»! Пхъарч!увш со хаза ва,
Цхъабакъда, йо!ах вог! кхы худдац, ала.

ГОРТЕНЗИО

Петруччо-марш, цхъа вошал дел хъай сона:
Аз бедар хувцагъя, со ашар-илли
!омаде говза хъехархо ва, аъле,
Баптистага алал хъай.
Цу белха сона аътгув бар-кх берг,
Дегабуам беча воацаш, ссейна ма та,
Бьянкаца ха аз йоаккхагъяр-кх сей.

ГРУМИО

Хъайл, уркал! Хъажал, къоаной!ехабе укъ бераш барт
мышта бу!

*Чубоал Гримиои, т!аън к!ал кишика а доаллаш,
бедар хийца Люченциои*

ГОРТЕНЗИО

Сабар, Грумио! Ер ва хъона соца йо! къувсар.
Петруччо, д!аходовл вей.

ГРУМИО

Ер ма саг ва! Даъра ва мехкарашта ваъ-м.

Ераш юстарбоал.

ГРЕМИО

Дикан-д! Кинишкай писка йийшай аз.
Уж дикаг! ботт а бещ кечдейта дезадда.
Безамах мара худдац кинишка -
Кхыдараш йо! деша а ма г!ерта.
Хьо кхийтарий сох? Баптиста аьлас лучал,
Камаьршша, аз а лугья хьона х!ама.
Хьадж йоаг!аш хугйолаш укх тетрадашта
Х!ама тоха. Ераш вей лерханш яр,
Масса а тейпа долча зизайл тоаме хьадж йоаг!аш я.
Хьа т!аккха фуд цун деша дага дар?

ЛЮЧЕНЦИО

Аз фухха деша а, цох хубба хьона пейда,
Са лакхарвар, цох тешалахь, -
!а !айха цунца къамаьл дыр мо худда.
Е, хьаштдий дикаг! а, нагахь мо хьс хьо, аьла,
Веце !илма ховрех.

ГРЕМИО

!илма! Оа, из да доккха х!ама!

ГРУМИО

(оаг!ора)

Акха котам! Оа, хьо да доккха вир!

ПЕТРУЧЧО

Дер-дейнар, сацийта!

ГОРТЕНЗИО

Тсс, Грумио!

(Хъахъаха воал.)

Хейра халда хъа, синьор!

ГРЕМИО

Синьор Гортензио, хъо гуш ва раъза со!

Се сенга вода аъл аз? Баптиста волча.

Аз цунга аьнадар цун йо!а Бьянкийна

Хъехаддола саг лохагва аьнна.

Цу тейпа вар са лаха аьттув баьннаб:

Дийшае кьонеи ва из; оамал дика йолаш,

Поэзи йовзаш, хъаькъал долаш ва;

Из глаххъа хугва, сона хеташ, йо!а.

ГОРТЕНЗИО

Дика да. Х!аьта цхъа аьла сох а кхийгтав,

Вей сувна хъехаддола музыкант

Вийцав-кх сона цо:

Т!аккха кхы т!ехъа со а вац-кх хьол выса

Вей хьамсар йолча Бьянкий йоакхон хъакъе.

ГРЕМИО

А, са хьамсар йолча! Хьона гудда из.

ГРУМИО

(оаг!ора)

Хъа ахчан гале гойтад да а-м да.

ГОРТЕНЗИО

Безам къувса ха яц вейга х'анз.
Аз фу оал хъажа йиш йий шуга, аьлий?
Са массанена хъашт доа хоам ба бс.
Е эзде – цаховш цхъана нийсданнад-кх тхо, -
Вей бахъан кийча ва
Кхы к'омах йоаца Катарина еха.
Лур-эцар къаьста даьлча, д'айига говг а вац.

ГРЕМИО

Аьлар-хъадар – иштта бараш безаш ва-кх со.
Т'аккха цун шеддоа эйп ер довзаш волий-ге?

ПЕТРУЧЧО

Ва со, из метта дикка ира йолга хаза.
Цох лоадам бола х'ама хетац сона.

ГРЕМИО

Хъайл хьо хъаьша мыштав! Мычара ва хьо?

ПЕТРУЧЧО

Вероне ваь ва со, Антонио – са да.
Из воацаш ва, цхъабакъда, боахам бысаб;
Аз х'аьта лерх цхъа б'аь шу иразе даккха.

ГРЕМИО

Цу моча сесагаца? Теша хала да-кх!
Цхъабакъда, хъайх хьо бенна вале б'у – Даьла хьоца,
Аз а дедда г'о! А, Iа аьла, боккъл лерх,
Цу акха цисках хъайна сесаг е?

ПЕТРУЧЧО

Боккъал а лерх, ваха лерхаш мо.

ГРЕМИО

Лерхий йига? Тлаккха, хлаьта!

ПЕТРУЧЧО

Цу гIулкха укхаз вснавеций со?
Татанга даьлна лерга-са дац са?
Ломний Iехар хазанза ва со?
Хьаьрбаьнна нал IувгIа форд мо
КорзагIбувлаш дейнадац?
Довна пхьегIан йокхтопаш хазаяц
Е сигал къувкъа ди ца довзаш ва?
Этгача тIема йикье хазанза волий со
Довна зурма, говрий рема IувгIар?-
Кхалсага мотт ба акхар сона бувцар!
Фермера коа цIер тIа дадача каштаний
ЦIувзар шозза шортагI да.
Иштта бераш чувхадедда оаш!

ГРУМИО

Ер вац кхералуг!

ГРЕМИО

Гортензио, ладогIалахь!
Вей а ший а болча аьттон
Е аьла гIаххьа кхаьчав укхаз хIанз.

ГОРТЕНЗИО

Са дош да данна, вей дакъа худда, аьнна,
Е гаргалол хъаеча хулча зенна.

ГРЕМИО

Ай, дабра, укхо из хъайоалоре-м.

ГРУМИО

(оагIора)

Цох санна мартах теша ловр-кх сонна.

Бедарах тоаванна Траниои Бьенделлои чубоагIа

ТРАНИО

Цу Дала, аьлий, Iалашдолда шо! Дий шуга
Хатта мегарг, дика Минола Баптиста
Волча ваха аттагI мышта да?

БЬЕНДЕЛЛО

Iа хеттар, аьла, вий
Ший хоза ши йоI яр?

ТРАНИО

Из ва аз хеттар, ва.

ГРЕМИО

Из йий хьона цига го ловр?

ТРАНИО

Из йий, из вий – хьога цох фу кхоач?

ПЕТРУЧЧО

Хьа дагар яр аьрдаг | аяр-м яц?

ТРАНИО

Аьрадаг | абараш сона эшац хьона. -
Волле, Бьенделло.

ЛЮЧЕНЦИО

(оаг | ора)

Дикан-д, Транио.

ГОРТЕНЗИО

Кьонах, сабардел!
Хьо боккъал еха дагаволий-те?

ТРАНИО

Со вале нагахь, укхох вага вий?

ГРЕМИО

Вац, хьо сихха гаьна ваьнна воале-м!

ТРАНИО

Сона, кьонах, хьона мо е накъаш
Маьрша да-кх.

ГРЕМИО

Укх бiалах-м дац.

ТРАНИО

Хiана аьлча, аддарий la-те?

ГРЕМИО

Хiана аьлча а адда, хьона дезе -
Аьла Гремио ва Бьянка харжар шийна.

ГОРТЕНЗИО

Аьла Гортензио а ва из шийна харжа.

ТРАНИО

Сабар, аьлий, эздий нах ма дий шо:
Цкъа йистхала бокьо я оаш сона.
Баптиста – эздех вола аьла ва,
Вац да са ца вовзаш а;
Цун йоl хiанза йолчал кхы а хозах -
Из езаш бараш шозза дукхагl - халча,
Со хiаьта а царна йикье нийслугвар.
Тlехь хоза йолча Леда йиlийга
Еленийга догдоахаш эзар ханнав –
Бьянкий-м уж дукхагl хала тарлу
Цхьан сага хiаьта а. Из цаl сох хугва
Йоl соца къувсар Парис ше вале а.

ГРЕМИО

Ер, хетарехь, вейл массанел тlехьвагва.

ЛЮЧЕНЦИО

Сабарделахь! Цхьа алча хулар ер.

ПЕТРУЧЧО

Е дешаш санна кхувс вей даьсса д!а-хьай?

ГРЕМИО

Кьонах, мегаддий хьога хатта,
Бапгиста йо! хьо сйна вий цкъа мукъа?

ТРАНИО

Вац, кьонах, шиь йолга-м хов уж сона.
Ца! метта ирал бахьан йовзаш я.
Вож х!аьта к!аьда оамал бахьан.

ПЕТРУЧЧО

Тоййта х!анз. Хьалхарьяр са. Йита!

ГРЕМИО

Е болам, баккха, Геркулеса быта,
Кхы дюжнел болчал халаг! хулча ба из.

ПЕТРУЧЧО

Кьонах, хьа тема аз цхьа х!ама адда хьога:
Хьо кхача г!ерта з!амаг!йола йо!
Дас хьулаяьй, саг гарга ца а вуташ
Цкъар йоккхаг!йолча йо!
Мар цун коравалцца –
Т!аккха мара ло!ам бац цу хьачоа.

ТРАНИО

Тлакха тхона массанена, сона а тлехъа,
ОарцагI валавар хьо хала везаш ва!
Са дув ба хьона ша Iа боатгI абой -
ЗIамагI гъар тхона мукъа а йоаккхаш,
ЙоккхагI гъар Iа дIаюге - из ка хъа ялар
Къона Бьянка шийга кхоачача ираздолчо,
Дутад ма дац боатгIа мах ца беш.

ГОРТЕНЗИО

Кортаболаш дика къоастадар Iа,
Цхъабакъда, йоI хьо а езаш халар бахъан,
Укх аьлан балха тхона нийсса мах беш
Отта веза хьо.

ТРАНИО

Цу хIа ман хьем вей вIалла ба а быц,
Аз цудухъ тховсар шо се волча дех
Воай хъамарчунна хъамар
ДIабаккха цхъацца кад.
Дер деча къувсадда вей
Мол-молар цхъана мард -
Вей адвокаташ иштта дукха из.

ГРУМИОИ БЪЕНДЕЛЛОИ

Дадала хъа! Мегаьд, долле.

ГОРТЕНЗИО

Цул дикагI дош со оалаш хаза вац.
Фу ард Iа, Петруччо, ва марша ва хьо-те!

ДIаболх.

II ДЕР

ХЪАЛХАРА СУРТ

*Падуя, Баптиста цѣнче
Чубоал Катаринеи Бъянкеи.*

БЪЯНКА

Со бег ма яха, йишилг.
Хье а цу тѣхь бег ма йоахий Іа,
Сох хъай лей е гѣрташ.
Новкъа да-кх, аз дІа-м лудда хьона
Сей ме доа барзкъа, со Іа мукъа йитча;
Са мел дар хъа да хьона, тѣххъара юбка а, езе.
Іа яххар хъаду аз, массадар;
Са деза декхар - йоккхагІчо яххар дар.

КАТАРИНА

Хъаалал сога хІанз, малав хъа царех везарг.
КІалтІа ца а ювлаш.

БЪЯНКА

Йишилг са, тешал.
ХІанзалца сона бовзаш барех цаІ
Аз харжа вац.

КАТАРИНА

Оопаш, салг. Гортензио-м вац хъа из?

БЪЯНКА

Из хьона везаш вий. Ай даъра со кийча-м я
Хьона из хъаваккха.

КАТАРИНА

Х1а, хьо ахча дезаш я,
Мар Гремио хьай халча лов-кх хьона?

БЪЯНКА

Х1ай! Х1анз дегбуам бе йоал хьо Гремио бахьан.
А, 1а бераш бегаш ба, - х1анз кхсташ йоаг1а со,
1а соца баьраш бегаш ба-кх х1анззалца.
Йишилг са, Кати, хьадаста хьай са килгаш.

КАТАРИНА

Аз бегаш баьб? Ераш ба хьона бегаш.

(Бьянкийна т1а а кхеташ)

Чувоаг1а Баптиста.

БАПТИСТА

Ванаг1 ва фуд ер? Ма эхь дац хьона да!
Хьо, Бьянка, д1ахаялал. Миска. Елхаш.
Юха хьай маха баккха, ер д1айаккха, йнта.

(Катаринага)

1ех хетий хьона ва? Фу шейт1а да хьо ва?
Йишийна вас 1а яьй. Цо хьога-м яхац х1ама:
Цо духьал аьнна дош хазадий хьона?

КАТАРИНА

Цо кхоаба мотт ма бий со эг1аз кхувлара-м.

(Бьянкийна т1ахьед)

БАПТИСТА

Со уккхаз воллашеи? - Йолле хьо, Бьянка.

Бьянка д'Айода

КАТАРИНА

Хов сонa, хьо со дукха езаш вац.
Хья шеддар –укхан. Цун мар а хугва веза,
Са йнса еза т'аккха, къаянна яг'а,
Шо бахьан жожаг'ата
Къаданнача меймалий агаш терко деза са?
Дий хья ала? Io а хейна елхагья-кх со,
Сей ч'ир леха в'ашт'ехь даллалца.

Д'Айода.

БАПТИСТА.

Сол даькъазаг'і кха ханна вийхьог'і цхьаккха.

*Чубоаг'а Гремиои, биркье Люченциои, Петруччои,
музыканта кенара Гортензиои, Траниои, Бьенделлои
кишишкашцеи лютнецеи.*

ГРЕМИО

Ди дика халда хья, лоалахо Баптиста.

БАПТИСТА

Дика халда из хьона а, лоалахо Гремио, Дала г'іо долда шоана, синьораш.

ПЕТРУЧЧО

Хьона а, синьор, алал хьай, хьо вий
Хоза-дика йолча Катариний да?

БАПТИСТА

Ва. Я са иштта йол.

ГРЕМИО

Сих лу хьо яьй; гадоахарг ду всей дер.

ПЕТРУЧЧО

Сацал, ма лелхал сона йикье.

(Баттистага).

Со ва эзде, Веронера ва со,
Хьа йол Катарина хьаькьал. сабар долаш
Я, аьнна, хаза венав.
Хоза а я из йоах, йоах наха т'ера,
Эздел из шийца халарна я ювцаш.
Уж сох хьакхийтта хоамаш
Ма дарра долий хара,
Iа веханза хьа духьал венав со.
Цкъар довзара хьамара, синьор,
Iа мукьам ба, хьона хьалха укх са Iун цIи яккха.

(Гортензио дIавовзийт.)

Ер говза музукант ва, ва воккха математик.
Техь дика йол хьа Iомаегья укхо,
Цу Iилмашта,
Цун хьашт да, йоах, уж чIоагла.

Вас егья сона Іа, нагахь, ер дІа ца эце.
Ва Мангуера ер, ціи Личио я укхан.

БАПТИСТА

Тоам баъб Іа вена, укхо а тоам бу сона.
Вей Катарина ювце, хала хете а,
Хов сона, шоана цунах хьашт худдац.

ПЕТРУЧЧО

Хьо, пунцар къаста дага воаца-те?
Е сох ца вашаш ду Іа е къамаъл?

БАПТИСТА

А-а. Аз сейна хетар да дІаяхар хьога.
Хъаний-ва хьо, ціи мыштий хъа, синьор?

ПЕТРУЧЧО

Со ва Петруччо, Антонио воІ.
Итала мяхка ціидІаяха ва из.

БАПТИСТА

Да сона вовзар, воІа - раъза ва.

ГРЕМИО

Петруччо, сабарду далар Іа цхъан юкъа,
Цхъа дош мукъа а алийтал хъай тхога.
Ціи йов укх белха даь! Ма сиха ва хьо ва-м.

ПЕТРУЧЧО

Ва-те со с болх дІачакхбаккха сиха.

ГРЕМИО

Хьо дехкевалар кхер со укхох сиха!

Лоалахо, Петруччос хьа даьча сийна хьо раьза халарах тийша ва. Эздела укхал лоха выса а лацар сона, х'лана аьлча, са дукхаг'ла да хьох тийша, кхыбарий долчал, цудухьа аз тешшаме могаву хьона е з'ламига саг (*Люченцио д'ла а хьокхаш*), дешаш Реймсе дикка хаяккха вола. Д'арчоа музыка а математика а ховш санна дика хов хьона укхан жалтойи латынийе мотт. Ци Камбио я укхан. Аз дех хьогар – укхангар г'улакх хьаэца.

БАПТИСТА

Са доккха дукха баркалаш халда хьона, синьор Гремю. Марша воаг'алва хьо, хьамсара Камбио. (*Траниога*) Даьллахий, дика синьор, хьо укхазар вац, хьо укхазар вац бахьан фуд хоаттад ма дар аз хьога.

ТРАНИО

Са хьакхаштлонна бехк ма баккха, синьор,
Укх городе се кхоаччаше а аз
Ма лаьрхад хьона хьа на'ар т'ла ва,
Хьа хоза эздий йо! Бьянка хьогар еха.
Хьа соцам ца бовзаш а ма вац со,
Йоккхаг'ляр хьалхьа накъайоакх аз, яха.
Цигден цхьа х'лама дехад ма дар аз –
Со малав хейна ваьлча, хье цкъа, сона
Сейх нейц хьа лоархаш хала бокьо ялар,
Кхычарца санна Имерза а волаш.
Люченцио я са ци, синьор.
Хьа мехкарашта балха, аьнна, т'лаккха,
Е йоккха йоаца инструмент аз ений,
Иштта сога кинишкеш а да жалтий латиний метта.
Нагахь санна хьо царна раьза хуле,
Цу х'ламанца цар мах а ма эйлой.

БАПТИСТА

Ер-м дабра Пизе воккха саг ма ва. Ер вувцаш
Хаза ва со. Хьо вена дика хет.

(Гортензиога)

Хьэцал пандар.

(Люченциога)

Іа кинишкеш хьэца.
Укх сахьте Іамеш йолча Іоча гІо.
Аьй, мала вар цига!

Чувоал Іу.

ДІанакъабаха аьлий
Са мсхарий болча; аз аьннад, адда, Іа
Хьехархой мерза дІа тІа эца, аьнна. –
Долле дІабеша даьл вей,
Марта тІехьагІ худда.
Аьлий, ма кхаь ба сона шо дахкар, тешалаш.

ПЕТРУЧЧО

Баптиста аьла, ер хьеда ха яц сога
Денна зоахалола а ухаш,
Са да ма варий хьона вовзаш, тІаккха со -
Цун кара ханнача рузкъан да а ва.
Аз эша ца деш, совсадаьд из рузкъа.
ТІаккха, нагахь йоІ раьза е са йоале ка
Іа цунца луддар сона фу дола-те?

БАПТИСТА

Са кара долчох, со д'авълча - ах,
Ткъо эзар крон а хьоалчаг'анна лаърха.

ПЕТРУЧЧО

Со х'лаьта дага ва, цун жерал йисар хуле
Цун доала дерзаде сей масса ков-карт,
Шеддоа дерзечул а.
Т'алоацараш х'ланззе а д'аязду вей,
Халийта царех вейна йола ва'лад.

БАПТИСТА

Яздар – т'ехьаг'! Хьалхара цун хьо
Везавалар да – цох тийша худда шеддар.

ПЕТРУЧЧО

Из дош ма дацар! Цох шек ма хала, устда:
Из аърдаг' халча – к'лаьда-м со а вац.
Цъхан ц'ерах вож ц'и цкъа д'акхнйтта яълча,
Уж кхоабаш ме дар цар д'акхоалладда.
Мухилго хьоаду з'амига сийгаш хъа,
Цъхабакъда, миho боаба тарлу ала.
Со иштта ва. Из сона мут'лахъ хугъя;
Со къонах ва, мекх доаца ондарг вац.

БАПТИСТА

Д'ладувца т'аккха зоахалол Ia Iайха, хъа Дала аьттув Бол-
ба. Яппар хъа лергах дика-м я-кх кхетарг.

ПЕТРУЧЧО

Со кхерац. Лоам божоб миho бац,
Цун шок низ болаш цкъаза хуле а.

*Чувоал Гортензио,
Беха корта а болаш.*

БАПТИСТА

Хьона фу даьд? Са хьаьша, бос хьа селла х'ана ба-
хаб?

ГОРТЕНЗИО

Вей даьра бахаб, кхераванна даь-м!

БАПТИСТА

Т'аккха йий йо! ах хулча музыкант са?

ГОРТЕНЗИО

Цул аттах цунах салте йича да.
Герз да цунна эшар, пандар яц.

БАПТИСТА

Цун пандарцара гоамал! а йоаянзар?

ГОРТЕНЗИО

Цо пандар сона бийтта бохабар.
Аьннар а фу дар аз – лакаш тувладаьд,
П'елгиш цун нийсде дагахь аз соттадешшехь килг,
Цхьа шейт! ан бокъох ерзаш, д'акорзаг! яларий:
«Лакаш? – мухь теа. – Лакаш да хьона ераш!»

Тхиралла кьегаш дола зиза мо, адда;
Хлаьта баге длакьовле,
Сейса – лер дика да хьа, аьнна,
Хьоаостагья, тамаш а еш
Цу тейпа мерза ле йиш йий ва, яхаш;
Се эккхавой - аз баркал кходеддац,
Се к'ира даккха хьоашал вийхча мо;
Ак оале сейга, ди аз дехадда
Хьоалчаг! деддар кьоастор.
Петруччо, йоаг'ла ер, д'аволале!

Чуйоал Катарина

Кати, ди дика халда хьа! Хьа ц'и Кати аьннад сога я?

КАТАРИНА

Хьога аьннад? Хьа хаза дика в'ашт'лехьдаьннадац.
Сох йича денц хьа Катарина оал.

ПЕТРУЧЧО

Цу т'лехь хьо нийсса яц; хьа ц'и я лоацца - Кати,
Е Кати -маршкиш, е к'лаьда йоаца Кати,
Цхьабакъда, кхы-м яц хьо мо хоза Кати.
Кати – цигиг да, Кати – мерза ч'егилг я,
Д'аха 'а, са т'лехьмерза йола Кати,
Са безам, сов'лат, тоам,
Хьа мерза 'и, хьа хозал, к'лаьдал хьа
Хьалийеш наха ювцаш хаза даьлча, -
Дувцачул дуккха т'лехьа хьо яле а, -
Хьо еха дагахь уккхаза венав со.

КАТАРИНА

Ц'авенав хьо!
Хье циггар уккхаз хьац'авоаг'аш мо, жи,

Хі анз сихха укхазар длацлаг'олахь.
Аз зувчох дикка хьо цлабоаг'аш ва.

ПЕТРУЧЧО

Мышта, мышта?

КАТАРИНА

Е г'анд морг ва-кх, хет, хьо сона.

ПЕТРУЧЧО

Жихьий т'лаккха лотахалахь сона.

КАТАРИНА

Са дозал ловддац хьо мо долча виро.

ПЕТРУЧО

Кхалнах бац-кх кьехкаш кхы дозллах.

КАТАРИНА

Со я Іа ювцар? – Жи кхыяр лахалахь говр.

ПЕТРУЧЧО

Оа, хугвац хьона веза со-м, Кати.

Аз кхетаду, хьо кьона, ейга я.

КАТАРИНА

Іа ца лаццал ейга а я-кх со,
ХІаьта дозал са, ше хала деззар да.

ПЕТРУЧЧО

Хьо, нокхармоза, зувз!

КАТАРИНА

Хьо бовна ва-кх тара!

ПЕТРУЧЧО

ТІаккха бовна хьуна кхокха бус!

КАТАРИНА

Хьуна кхокхо, боккъал, човхорг я-кх бов.

ПЕТРУЧЧО

Ва зІокмоза, сабар; боарамза я хьо кьиза.

КАТАРИНА

Со зІокмоза бале – тол зІокарах озавалча.

ПЕТРУЧЧО

Аз хьа а лавца из хьайоаккхагья.

КАТАРИНА

Цкъа корой хьажа хьо.

ПЕТРУЧЧО

Ай малув ца ховш,

Мозан зІок мычай?

ЦІогах йоал-кх.

КАТАРИНА

Яллац, метгах йоал.

ПЕТРУЧЧО

Хъаний, хъаалал тлаккха?

КАТАРИНА

Товдал!

Хъачох, цлог дувцар хьо ма вий. Та дика хейла.

ПЕТРУЧЧО

Хтай! Са мотт хъа цлогах боалле! А, балац!

Со-м аьла, хъаха, ва!

КАТАРИНА

Вей хъожадда-кх хьо вий.

(Хтама тох.)

ПЕТРУЧЧО

Кхы тохал – са даьсар аз юха-м тохагья.

КАТАРИНА

Тлаккха-м гербах воал хьо:

Са кач хьо воаг'е-м аьла мычав хьо,

Аьла воацчун герб а йоаг'аш яц.

ПЕТРУЧЧО

Хьо геральдика ховр йолга да-кх ер?
Са герб хъай гербовника д'айикъе хьо ялар Ia.

КАТАРИНА

Т'аккха аьшка кий т'а фуд – борг'алле, ч'угалле?

ПЕТРУЧЧО

Со борг'ал я – са котам хала хьо.

КАТАРИНА

Борг'ал дика-м я! Йохъаш а йоацаш кхейка.

ПЕТРУЧЧО

Кати, тоа хьона! Ма хъежал селла миста.

КАТАРИНА

Ц'алхах мистлуш оамал я-кх са.

ПЕТРУЧЧО

Укхаз кха ц'алх а яц, ма халал селла миста.

КАТАРИНА

А, даъра, я. А, даъра, я.

ПЕТРУЧЧО

Хъахьокхал, мыча?

КАТАРИНА

Кизга-м дац сога, хьокха.

ПЕТРУЧЧО

Со ва ер тлаккха?

КАТАРИНА

Зіамига валс а, кхеташ а воав ше.

ПЕТРУЧЧО

Ва зіамига – хьона.

КАТАРИНА

Хобораш дукха да-кх.

ПЕТРУЧЧО

Балаш да уж даьраш.

КАТАРИНА

Цар бала сога бац!

ПЕТРУЧЧО

ЛадогІал, Кати, хьо иштга дІа-м йодац.

КАТАРИНА

Юсе я эгІаз гІорг. ДІаяхийта.

ПЕТРУЧЧО

Глол хъай – хлама а дац. Сона хьоца хоза хет.
Хьо чоагга гложа, къиза я яхаш дийцад сога,
Цхъабакъда, сона гучох, из хабар нийсса дац.
Хьо йоаца тейпа саг я: ли кляда я хъа,
Беса блаести мо хоза я хьо, шорта а, наха тлера а я;
Шод бац кхы хозча хъаь тла, клялгюлла хъежар дац,
Бордаш а дац, дорха йолаш мо;
Къамаьла духьал ювлар хьона дезац,
Догдаха бараш мерза ли а етгаш,
Хоза гулакх хьокхаш кляда ла тлаэц.
Мерзача озаца, клядача гулакхаца.
Ва мала вар из сога дийцар, астагI я Кати, яхаш?
Йоахаргиш! А, Кати саьрг ба блара, эза латта.
Блара беса цлока а ма да ший.
Цун тломарал мерзах а ма я дуккха.
Дайолаел. Хьо астагI йолий хьожавгар-кх со?

КАТАРИНА

Давала, ювдал. Хъай лушта чувха тла!

ПЕТРУЧЧО

Укх зале Кати мо эздий борал гойташ
Ярий-те беша ший Диана лела?
Диана хала хьо, Диана хлята – Кати;
Кати хургья эздий, коача яр – Диана.

КАТАРИНА

Ва хьона пашк из юмабаьр малув?

ПЕТРУЧЧО

Экспромташ – кхоллам хьакъале ба вей.

КАТАРИНА

Бар даъра кхоллам-нана-м,
Вола бала хьоа ца теа мара.

ПЕТРУЧЧО

Со ва из хьоа ца теаър?

КАТАРИНА

Вар выжа вахча бакъахь.

ПЕТРУЧЧО

Хьа метта вижа лерхаш ва-кх со,
Дутар вей хабар. Аз х'анз лоацца оал:
Д'аха ла, хьа дас сона хьо хьаянний;
Лур-эцар дийца оаха барт а баъб. цудухьа
Хьох са сесаг хугъя. Е бартах, е, из бсце, низаг!
Хьа хозал ейта сона езаялийтача
Укх сердалон возлора –
Со воацачунга маърел дед ма дац ла.
Со кхеллав хьона к'аъд я аьнна хьо,
Акха цискех цискилг а даъ, боца хеташ
Хьо сей цаг'ла хьеста.
Ер воаг'ар хьа да ва. Г'огьяц ма алалахь!
Хьа мар со хала веза – со хуг а ва!

*Баптимстеи, Гримиои, Траниои
юхабоаг'ла*

БАПТИСТА

Тлаккха, аьла? Барта дий шо са йо!аца?
Шеддар а тейрий шун?

ПЕТРУЧЧО

Кхы беса хулча да а дарий ер?
Тха йиш-м яц укханца та ца тейча.

БАПТИСТА

Тлаккха, йи!иг, хьо ма елаш яц?

КАТАРИНА

Сох кхы а йи!иг яхаш ва-кх хьо!
Дав йокхо я-кх ер –
Укх кхегамчу ший воапачоа со д!аялар,
Эхь-бехк а дейна яккха г!ерташ волча
Низаг! укх дажала, укх г!аьрахочоа!

ПЕТРУЧЧО

Са устда, хьога аьл аз: !а а, кхыбараш а,
Оаш укхох дийцар зехьа хабар дар.
Барт бетгар укхан мотгийта мара дац.
Ма ярра ювце-м, ер-м кхокхилг ба;
Хац укхан корзаг!ьяла. Ер - !ийре ше я, кьаьга;
Сатема езе Гризельдал а !ехь,
Ц!еналца-м ер я Лукрецена тара.
Лоацца аьлча, тха барт ханна баьннаб,
Х!анз к!ирандийнахь хьоалчаг! да а лерх.

КАТАРИНА

Цкьа хьалха хьо хьалъулаш гугва сона!

ГРЕМИО

Ах!а, Петручко! Хьалха хьо хьалъолл!

ТРАНИО

Е барт-м ч!оаг!а ба! Даъра вей г!улакх дика-м дац!

ПЕТРУЧЧО

Аз алий, сейна из харжай.
Тхо раъза дале, фуд кхы шуга кхоачар?
Оаха барт ба баъ- кхычарна хьалха
Хьалха ше яр я из, багенна.
Теша низткъала-м да, цхьабакъда, ях аз шуга,
Цун со везаваннав ч!оаг!а! Оа, са Кати!
Са фортах хьаърчар, барта т!а барт боаккхаш,
Дувна т!а дув буаш - камаърша халар ч!оаг!а,
Чур вохь со валцца цкъа.
Аь, цицкхолгиш! Хац шоана, хетарах,
Мелла к!аьдачо а шийца диса
Дарха шейт!алыг кара !омаде тарлулга. –
Килг хьада !а хьай, Кати. Венце вода со,
Нускал сей аз цигга дедда кеч.-
Да, кечде вейна той, т!абеха хьаьший,
Са хоза Кати массарел т!ехь халийта.

БАПТИСТА

Фу адда аз? Д!ахотта х!аьта килгаш.
Петручко, ираз халда хьа! Со г!адвахав.

ГРЕМИОИ ТРАНИОИ

Амин. Тхо тешаш да-кх шоана.

ПЕТРУЧЧО

Да, сесаг, аьлий, Iадика хейла.
Со дIавода. КIиранди гаьна дац,
Эцагья эргашот, куц тоадер, гIозарч.
Ма увзале хьо, Кати, хьабаккха Iа хьай барт,
Укх кIирандийнахь хьоалчагI дедда вей!

*Петруччои Катаринеи
шо шоай оагIора дIаболх*

ГРЕМИО

Ма сиха вIаштIехьдаьлар акхар хьоалчагI!

БАПТИСТА

Со таьргхо мара мычав, аьлий,
Сей дохкар дохкар мара гунахь дац-кх са.

ТРАНИО

Хьа дохкар алар кхерам болаш дар, аьла,
ХIанз хIаьта пейда ба е хица довдда хьона.

БАПТИСТА

Цар баха ираз халар ба сона бола пейда.

ГРЕМИО

Оа, цох тийше хала хьо.
ХIанз зIамагIьяр вей ювций хьа йоI-
Сатийса са ди кхаьчад. Хьа лолахо ва со,
Хозача Бьянкийца зоахалол хьалха хьоадаьр со вар.

ТРАНИО

Цхъабакъда, Бьянка сона еза, дешаца ала а
Ийланца дага доха а йиш йоацаш, ч'оаг'ла.

ГРЕМИО

Могаддац хьона, Iовдалг, сона санна еза!

ТРАНИО

Iа ша бебба безамах.

ГРЕМИО

Iа морцабба! Д'авала,
Т'арахвоаллар. Къоано ба сечун б'оаг'ла.

ТРАНИО

Цхъабакъда, б'аргиш шоай цар къоначарга лекх.

БАПТИСТА

Алий, сабар дел, аз хоадабу шун къовсам.
Совг'ат - доаг'ачоа! Шоах доккхаг' дола
Жера дакъа са йо Iа хьожадаьчоа,
Сей Бьянка аз д'алугья.
Хьо, Гремио, фу дала могаш ва?

ГРЕМИО

Са ца т'анк аьнна дотох диза да,
Я дошо пхьег'аш, тазаш,
Цун ховха килгаш дьла.
Масса пенца тира к'увсаш ухк;
Пила т'ехка т'оаргацаш ахчахеи,

Кипарисадараш – эргашотахеи диза:
Барзкъа чу а тIа а дувха, дей а атта, балдахинаш,
Туркий гIейбаш, жовхьараш,
Ваьзрой дошо тей даьха,
ЦIаста ше мела йоа хIама,
Кхы дIаха цIагIа мел дар.
Бешкарта бIаь етт ба са
Цхьацца ведар шурий луш,
Кхаьба сиргIаш - цхьа бIаьннел сов,
Цул сов шортта кхы ме йоа дийна хIама.
Боккъал аьлча, дикка шераш да са-м.
Со кхоана лей, из шеддар цунна дус.
Цкъа са хала раьза халчахь из.

ТРАНИО

Из «халчахь» да-кх деррига а. Со, аьла,
ЦаI мара вац са даь,
Нагахь Iа йоI хьай сога ейте хьа,
Тоаянна йолча Пизе массехк цIа
Цун доала дерзадда.
Дац царех цхьаккха укх Гремие цIел
ВIалла эшашагI.
Цул сов цун хIара шера ши эзар дукат да
Са боахамаш луш доа.
Из да-кх цунна луддоа жера дакъа.
ТIаккха, са аьла Гремие, са Iоттар мыштий хьона?

ГРЕМИО

Ши эзар пейда хIара шера боал?
Са шеббоа боахам иззал беза бац.
Цхьабакъда, кема да са IотIатоха цхьабкха;
Марселе хи тIа латт из хIанз.
ТIаккха, аьла, къамарга эттар кема?

ТРАНИО

Хов массанена, са даь кхоь да кема,
Вож ши галера йоацаш,
Цхьа дюжни зламагIа дола кемалгаш а да
Шеддар – Бьянкий!
Кхы дий хьа ала? Аз цох шиь ду хьона.

ГРЕМИО

Со сейдар ваьннув аьнна! Кхы доалахь хIама дан.
Меге – со волаш ва сей доалахь долчунца.

ТРАНИО

ТIаккха йоI са я-кх хIанза.

(Баптистага.)

Iа аьлар. Со телар Гремиол.

БАПТИСТА

Боккьал дар аьлча, Iа дувцар дикагI да,
Нагахь мо дас хьа тешал отта туге, -
ДIайига Бьянка. Деце – бехк ма баккха!
Цул хьалха хьо лай – Бьянках фу худда?

ТРАНИО

Дош доацар! Со кьона ва, из – кьаьна.

ГРЕМИО

Кьона бараш халаций бовш?

БАПТИСТА

Алий, дех аз догал согла.
Аз фулархад: хланз укх клирандийнахь
Йолсей Катарина маьре аз дгалу,

(Траниога)

Цу дийннахье Бьянках хья пускал худда
Нагахь да раьза вале;
А аьнна дий – аз Гремиега дгалугья-кх из.
Баркал шоана шиньена а. Гадика хейла.

ГРЕМИО

Лолалохо, Гадика хейла хья.

Баптиста дГавода.

Хьом кхераме ма вацар сона.
Говдал! Хья да иштга Говдал хугвац,
Ший доалахь ме дар, Го а дылла, иштга
Къаваннача дийнахь хья шун тГаважва.
Хьомарш, из пашк ба! Цу бегашца
Къаьна цогал Геха-м ца ду Га.

ДГавода.

ТРАНИО

Мыча Гоп хьом, къаьна кхизг,
Хья болх-м аз бер хьона! Са-м кхы а козар я
Хьагучаяккха, езе;
Новкъостал мишта худда-м сона хов.
Люценцио аьнна воаца воЛлахача сона
Цун воаца Винченцио да корогвоацал-те?
Тамаш я-кх ер! Дас воЛвейташ дар

ХІанзсолца хьаденар-м.
Цхьабакъда, со безама Іу ва,
Цудухьа, эше, да аз Іовегва!

Діавода.

III ДЕР
ХЪАЛХАРА СУРТ

*Падуя. Баптиста џа.
Чубоал Люченцио, Гортензио, Бъянкеи.*

ЛЮЧЕНЦИО

Аьй, музыкант, тоа хьона! Хьо ма чуравьннав!
Катарина сувнас т'а мышта ийцав хье,
Хьо вып-м ванна вац?

ГОРТЕНЗИО

Педант, д'акьовла хьай из з'ок! Хьона гьций,
Гармоне сув я хьона хьалха яр.
'а соца санна кьувс, б'ал сога бена халча:
Цхьа сахьат са да ашар, лекхаяккха,
Цул т'ехьа сахьат хьа а худда, деша.

ЛЮЧЕНЦИО

Говдала вир! Хьа кхета торо яц
Ашараш санна янний наха йикье.
Цар декхар дезарсх балхах баьлла
Корта бей бар мара дац.
Духлохамах, дешарах вол со цкъа,
Цул т'ехьа йиш хьай лакха тхона к'еззиг.

ГОРТЕНЗИО

Хьа Готтараш аз ловгьяц хьона, халахь.

БЪЯНКА

Са мара г'улакх доацар

Дувца герташ, оаш клантлий,
Сона клордадейт-кх шоаш.
Со бер дац шоана, цлона саьргах кхера.
Расписанеца со ехка гертар эрна худда шун –
Вей болх са безам болчча хана бибба.
Къамаьл вей цу тла даьлар, хланз уккхаз ло а ховш.

(Гортензиога)

Хъаэца ла хъай пандар, оза мерз;
Цу юкъя оаха дешар доладу.

ГОРТЕНЗИО

Со ер эза ваьлча, ла дешар дуталдий?

ЛЮЧЕНЦИО

Хла-а, хьо вахалва! Хъай мерз длаоза ла.

БЪЯНКА

Мыча сейцадар вей цига?

ЛЮЧЕНЦИО

Уккхаза, синьора.

“Nie ibat Simois; his est Sigeia tellus;
Nec steterat Priami regia celca senis”.

БЪЯНКА

Хланза корчадел из сона.

ЛЮЧЕНЦИО

Nic ibat – аз хьалха ма аллар; Simois – со Люченцио ва; his est – Пизара Винченцио во!; Sigia tellus – е бедар аз хийцай хьона се везавалийта; his steterat – хлаьта хьо еха глерташ воа Люченцио; Priami – са 1у Транио ва; regia – са бедар я цунна ювхар; selca senis – из даьд, къьани Панталоне дикагла длатеве.

ГОРТЕНЗИО

Синьора, со ваьннув мерзаш эза.

БЪЯНКА

Хьалакхал... Э-э-э, лакхера дараш дика дац хьа цун!

ЛЮЧЕНЦИО

Бларловца а йий, цлаькха а нийсбе 1а.

БЪЯНКА

Сона корчалой хьажа вей. Nic ibat Simois - Хьо сона во-взац; his est Sigieia tellus – со хьох тешац; his steterat Priami – Лоралелахь, укхан длахозаддоацш; regia – селла блубенна ма хала; selca senis – ма воха.

ГОРТЕНЗИО

Хьахьий, хланз со ваьлар хьона.

ЛЮЧЕНЦИО

Лохера мерзаш харцахь дек хьа хланз.

ГОРТЕНЗИО

Мерзаш дац харц, лоха пашк, хьо ва харц.

(*Oagloro.*)

Хьехархолг иреи кї омеи-м ва;
Даьра ва йо Іаца безам болаш а-м ше,
Pedascule! Хьа кьейле йовзаг ма йий сона-м!

БЪЯНКА

Цкъа теша а мег со хьох.
ХІанза-м кхер.

ЛЮЧЕНЦИО

Ма кхера, Эакидах
Аякс аьнна нийсса тыллай цїи.

БЪЯНКА

Са хьехархочох теша декхар да,
Ца халча шек со ювла гІортагьяр.
Аз дех-кх хьогар, Личио, дутар вей из.-
Са хьехамчий-марш, бехк ма баккха,
Шиннеца шоашца бегаш барах аз.

ГОРТЕНЗИО

(*Люченциога*)

Дытал тхо. Воллел, гобаккхал хьайна.
Со хьоца укхаз илли оалча вац.

ЛЮЧЕНЦИО

Ладог Іадда-кх Іа! А, аз сабар дедда, кьонах.

(ОагIора)

Хъожагва со. Сона ховра хIама дац е
Мерза музыкант йоI езянна-м веце.

ГОРТЕНЗИО

Синьора, цкъар, укх мерзех кхеталехъ,
Бол-болча пIелг вей отта а былехъ IотIа,
Укх деша юхьиг йовза еза вейна.
Аз гамма оттар мыштад адда хьога
Кхы моллагI волча музыканта оалачул
КортаболашагI, толашагI, аттагI.
Ер гамма я – аз хьатIаязьый ер.

БЪЯНКА

Ай гамма-м сона сейна а дика йовз.

ГОРТЕНЗИО

ХIаьта а хьажал, Гортензио яр мышта ханний гамма

БЪЯНКА

(деш)

«Со гамма, масса а йолча со аккордий кIийле.
А, ге - Гортензио ва хьона гора латташ,
В, ми – ма човхаделахъ цун дагардар Iа!
С, fa –алийта сога хьо са сесаг я.
Do, sol, ге – доагIа; ши нота укх чу кородда-кх хьона.
Е, Iа, ми - къахетам бе сох е со вувгва Iа».
Ер хьа гамма я? А, сона мерзагI
Къаьна гамма хет, укх фаьлгех
Дага а я из хувца.

Чувоал Iу.

Синьора, хъа дас хьога йоах
 Е болх а бите, йишийна г1о де, г1о:
 Кхоана чокхи дувха ма йий из.

БЪЯНКА

Хъехамчий-марша, 1адика хейла шун!

Бьянкеи 1уеи д1аболх.

ЛЮЧЕНЦИО

1ийна са а-м дац кхы укхаз де.

Д1авода

ГОРТЕНЗИО

Со бакъахъ дабра ва, 1а фу ду хъажча цкъа:
 Йо1 езаш волчоа тара ва хьо ч1оаг1а.
 Цхъабакъда, Бьянка, ийла нагахъ хъа
 Укх тейпа баъри б1а-синошца лувца,
 Лоха яле – аз хьо д1алу цунна.
 Цхъабакъда, иштта ей 1а хъе хъайой,
 Ховдда хьона хъай мах аз лакхбой.

Д1авода.

ШОЛЛАГИА СУРТ

*Падуя. Бантиста цлен на лар тла.
Чубоал Бантистеи, Гримиои, Траниои, Катаринеи,
Бьянкеи, Люченциои, Гуйеи.*

БАЛТИСТА (Траниога)

Синьор Люченцио, тахан
Катаринийи Петруччои мах бу ди да,
Нейц са, хлаьта, хугвий ховш а вац.
Нах белабебба укхо тхох!
Саг югар воацаш ва, хлаьта церкве
Мозглар а хьсж,
Шедлар влштлехь дола дукха ха а я.
Фу оал ла тхона хулча укх лехьах?

КАТАРИНА

Эхь сона мара дац. Са дега лолам
Теркал ца беш чоагла сухал быр ла
Саг йига воацча, ехар сиха даьча,
Укх сувсаш волча соиталгага,
Жуккаргика со длаянна.
Из ловдал ва аз шуга яха-м яхар.
Цо эйхьазалца лечькъа ер я кьизал.
Шийх бегашк аьнна цли длаяхча цо-м,
Хьаехаг-ма йий, езе, блаь а йо!
Саг йига дага воацча укхо, хьоалчаг! ду ше яхаш
Вар-воацар вехагва.
Хланз сох ба плелг а хьокхаш ераш беларг:
Яр шоана маьре глогйолаш ер, яхаш,
Нагахь Петруччо йига халча ше.

ТРАНИО

Баптиста, Катарина, сабар де шоай, яый!
Петруччос беббац шоана тийшаболх.
Цхьа бахъан духьал даьнна лу из хьс.
Из г'ожа ва, цхьабакъда, ловдал вац;
Бег тоха ловш вале а, из ц'ена саг ва ч'оаг'а.

КАТАРИНА

Валар-те ше вовзанза а сона!

Д'айода елхаш; цуна т'ехьа Бьянка а кхьбараи а.

БАПТИСТА

Йолле са йи'иг.
Хьа б'ларг'их баккха бехк бац хьона са!
Хьа яр мо г'ожа оамал йолчо-м хац,
Мел даржечо а ловддац иззаморг.

Чувоал Бьенделло.

БЬЕНДЕЛЛО

Ц'енда! Ц'енда! Хоамаш, шира хоамаш, ц'лаккьа хьона ца
хаза тейпа хоамаш!

БАПТИСТА

Уж фу шира хоамаш да х'ланза? Мышта хулаш да уж?

БЬЕНДЕЛЛО

Эй ва хоам беций – Петруччо хьакхачар?

БАПТИСТА

Хъакхаъчав ер?

БЪЕНДЕЛЛО

Кхаъчавац, синьор.

БАПТИСТА

Тлаккха, фуд цига?

БЪЕНДЕЛЛО

Хъакхоачаш лагт из.

БАПТИСТА

Укказа маца хугва из?

БЪЕНДЕЛЛО

Укказа хъона блара а хъежаш хланз со латтача ше
длаэптача хугва-кха.

ТРАНИО

Хъадувцал тлаккха вейна уж хъай шира хоамаш!

БЪЕНДЕЛЛО

Тлаккха! Тлатуллаш цѐна шляпей вей Петруччийна,
тлаювхаш къаьна курткеи, къаьна, кхозза кӀалтӀаряккха ха-
чие; иккаш кӀерамаш чу леладеча кӀопилгашта метта лийнна
я – цаӀ кӀаьга дийхкаи вож тӀийрг йийхкаи; бот а боацаш бий-
на бухь а болаш мукх йиаь я къаьна шалта цхъан кхала арсе-
налера ена. Нацаш йиаь нувр я шоана говра туллар, ши лийта

а дац цхьаккха шоашта йикъе гаргалол йолаш цлаккъа ханнад ала йиш йолаш. Цу тла говра мераж а лоух, якккха кхес а я, цергиш эг, линжирилг лех, цлока – дерриг кломарг, йийста голаш; нланий да из лувшаш, тлабавнна букъ ба, дладаглаш пхандараш да, гошта хьалхаух, голамаш кагданна да, журнал устглан цлека я, хетарех сов дукха говр ло ца йожийта глерташ увзая массехк метте хаьда юха шодамаш даь хетта а хетта. Бохк а ба ялхнахьа глолла хетта, хлаьта цлоган клала йоала оаса кхалнахьа нуврах яь я; цу тла зизашца догамаш деш дахка цлерий хьалхара алапаш да, хозача тлийргаца лаламаш даь дла а дийкка.

БАПТИСТА

Малув цунца воаглар?

БЪЕНДЕЛЛО

Из сога ма вувцалахь, аьла, говрал валаа хлама эшашагI кечваь вац хьона из а. Цхьан кога каьхата паста ювх, вокхох тхана гетра йоал, клеие цлеи тлергишца хьал а йийкка. Туллаш каьна шляпеи, цу тла бедара метта лочудегIа даглаш шовзткъа кьоарза лентеи. Во-унзара кеп я-кх, боккъала а, во-унзара кеп, гIирс бувце, кераста лу ва ала а, е сага лей ва ала а йиш йолаш вац хьона.

ТРАНИО

Петруччо иштта кечвалар цхьа клийле йолаш да,
Ший бедар лертгIа лелаеш ма вий из.

БАПТИСТА

Дика болх ба венавале кеп цун моллагI яле а.

БЪЕНДЕЛЛО

А, синьор, из-м венавац.

БАПТИСТА

Ай, венав алаизарий Іа из?

БЪЕНДЕЛЛО

Мала? Петруччо венав?

БАПТИСТА

ХІа-а, Петруччо венав.

БЪЕНДЕЛЛО

А, синьор, аз кхаъчай яхар цун говр яр, из, хІаъта, цун
букъ тІа вагІа.

БАПТИСТА

Ай, цаІ деций из а вож а.

БЪЕНДЕЛЛО

Е тейпа хІама дий?

Иштта ва хулча дий?

Говра хуллий аьла миссел?

ДукхагІ ше яле цхъаннел,

Цох цхъаннех шиь хулча дий?

Чубоал

Петруччои Грумиои.

ПЕТРУЧЧО

Мычад шо яьй? Аьй, вий укх ц|аг|а саг?

БАПТИСТА

Хьо г|аххьа волий ва?

ПЕТРУЧЧО

Мыча – г|аххьа!

БАПТИСТА

Астаг|а-м лелхац хьо?

ТРАНИО

Боккъал дар дувие,
Хьа барзкъа доаг|ача беса-м дац.

ПЕТРУЧЧО

Иштта сиха вар со хур,
Дикаг|а барзкъа дувхаш халча а –
Мычай Кати? Мычад са боча нускал?
Са устда мыштав т|аккха?
Доттаг|ий шо сейса х|ана сейсад?
Х|ана к|ерзду оаш уж шоай б|аргиш сона?
Кхы тамашийна чхар а мычий со,
Комета а яц со, е йоаца тамаш яц.

БАПТИСТА

Синьор, ай тахан хьоалчаг| де ма доахкий вей.
Хьо говш саготдеш яьккхай оаха ха;
Х|анз саготду хьо иштта горах ч|оаг|аг|.

Хъа эргашот – эхъ да-кха наха ейча,
Гокхосса из, цо хьоалчагI ийрча доах.

ТРАНИО

Фу сухал я, алал хъай,
Нускалцара хьо кьоастваър?
Фу тамашийна сурт а да ер тIаккха?

ПЕТРУЧЧО

Дац лоацца дувццча ер – сакъерда хIама а дац;
Тоам ба – дош сей кхоачашдаьд-кха аз,
ТIехъвиса вар са нийсданна дале а.
Кхонахца худда бехказло яр де,
Шо дехке даддац мотташ а ва со.
Ва Кати мычай я? Дикка ха я тхо шиь бIарга ца гу,
Ди эйлуш а латт – ха ма йий церкве кхача.

ТРАНИО

Ай, укх тIолхашца водий нускал долча,
Со волча дIачудолх вей, са барзкъа дIатIадувха.

ПЕТРУЧЧО

А, дувхаддац; ер дувхаш мара гIог а вац из йолча.

БАПТИСТА

Махбеча, хIаьта, иштта мыча гIорг хьо?

ПЕТРУЧЧО

А, иштта мара гIорг а вац! Тоа!
Цун маьрел соца да, барзкъашца дац.
Е тIолхаш хувцаш мо

Цо пархингдоакхаддоа
Са хувца сей йиш сога нагахь халча,
Дар цунна дикагI, сона а дар-кх дикагI.
Цхьабакъда, фу пашк ба, Iовдал,
ХIанз аз уккхаз беттар,
Сухалбе нускал долча кхача халча,
Моаршал а хаьтта боаккхача бартаца
Сей кара халар из са деза дIачIоагIде?

*Петручои Грмиои
дIаболх.*

ТРАНИО

ЦаI лаьрха венав ер иштта кеч а ванна
Мах беча иштта ваха йиш яц, аьнна,
ДIакхетаве ер хьожадда-кх вей.

БАПТИСТА

Со укхан тIехьа вода, кхы укхо фу ду хьажа.

*Баптистен, Грмиои, Iуеи
дIаболх.*

ТРАНИО (Люценциога)

ЙоI раьза йьрал сов,
Да хьалха ваккха веза хьона, аьла.
Цу гIулакха, хьалха аз ма аллар,
Товш вола саг ва эшаш.
Малав из – вIалла хьисапе а дац. Вей из Iомавегва
Пизара Винченцио, аьнна, цIи цун йоаккхагья.
Хьайна цунга тешал дейта уккхаз
Аз йоахачул тIехь ахчан цIи а йоаккхаш;
Хьа дагарчох сом хубба тIаккха баккха
Баптиста аьла йоI хьалугья хьона.

ЛЮЧЕНЦИО

Е дакъза музыкантик цу Бьянкий
ХIара гла зувш тIехъа вецаре,
Моггадар сона цунца къайлагI мах бе,
Цул тIехъа-м – е дуне эккхе а -
Сеi дакъа даккха сона могаддар.

ТРАНИО

Из хIама шортта хъакечдедда вей,
Воашта эшчахъ дIа а дерзош гIулакх.
Вей, хъона ер нагахъ мо дезаш дале,
Тхъамада са, из къаьнишк Гримиои,
Дукха кIалтарвувла да Минолаи,
Дайтга хъакхача мо хала гIерта мызыкант Личиои
Баге йийллача бутабба укх бIалах.

Гримио юхавоагIа

Церквера воагIий хъо, Гримио?

ГРЕМИО

Со иштта хъалха ишколера удар.

ТРАНИО

Маре цун къона сийлгеи арабаьннабий?

ГРЕМИО

Мар ва хъона из – бIеха мужге;
Из Iенжи саг ва чIоагIа, цо дедда йоIа доагIар.

ТРАНИО

Мышта! Укхал кIомах ва из? Хала йиш-м яц!

ГРЕМИО

Из даьра ешап ма-д, доккхагIдола ешап.

ТРАНИО

Даьра гIам-м ер а дац кхы ийшаь.

ГРЕМИО

Из кIориг я, ба Iахарг цунна йихе.
Цо фу дыр ала Iа! Шийга мозгIара Катарина
Хьай сесаг е раьза вий хьо аьлча,
ЧIоагIа йоах: «Ва со. Да ма хьокхалд!»-
ТIаккха ца соцаш Даьле кхейкаш цо
Шеввар унзарваьккхар. Сов кхераваннача
МозгIара бера жей а дежар Iо;
Из хьаэца Iовирзача цун укхо гола ялнийтар -
Ший кинишкаьца Iокхийтарий мозгIар.
«ХIа, хIаьта, - йоах укхо, - ший безам болчо
ХIанз хьаэца ераш!»

ТРАНИО

Нускал тIаккха, цо фу аьлар цига?

ГРЕМИО

Нускал эгар, укхо цIоIа хьекхар, когаш Iо а бетташ,
Ше Iехаве е мозгIар гIерташ мо;
Мах бара болх цкъа йистебаьнна баьлча,
Хьадийха чIаьгIар кад цо текъабар
Фордан дуIах кема тIа матросашта хьалха

Ше волаш санна, даггар мухь а бетташ.
Мускат д'амелар деррига, биса т'адам
Пономара д'ат'амохкабар,
Ший нийлха можилгаца, цхьа х'ама дехаш мо,
Гаргавенав яхаш.
Цул т'ехьа нускала, форт цун хьа а лаьца,
Цо «ч'аппе» бакхар барт, цу тхов-к'ала
Лувкхера хьобеш ч'оаг'а.
Эхь хьеташ ведар со из б'аргаго а кхелехь,
Цох иштта бейдда бысараш а боаг'а.
Укх тейпа акха хьоалчаг' ханнадац!
Вешта, хозний?

Музыка.

Х'анз ашараш а лекх.

*Петруччо, Катаринеи, Бьянкеи,
Баттистеи, Гортензиои, Грумии, хьаьшиие юхабоаг'а.*

ПЕТРУЧЧО

Доттаг'ий, баркал яьча халон шоана.
Шо соца шу т'а даг'а дага дар-кха,
Оаш кечдаь укхаза хоза той а да кха;
Цхьабакьда, са х'анз дукха г'улкхаш да,
Цудухь шо дыта дезадда-кха са.

БАПТИСТА

Мышта! Укх бийсан боадах ваха воал хьо х'анз?

ПЕТРУЧЧО

Со бийса ялехь аравала воал.
Ма елаш тамаш. Са г'улкхаш шоана ховре
Оаш хьехар деддар новкъа вала яхаш.

Са мерза баркал да массанена ала.
Ма дейрий шоана мышта аз д'авалар
Укх сей ховхача, т'ехь дика йолча сесага.
Са устдаьца йихе ма дусий шо, кьерда шоашта са.
Са хьамар кад оаш малар дех-кх аз.
Са ваха веза, ладика хейла массане а шун.

ТРАНИО

Цкъа шунах кхета сабарде ях оаха.

ПЕТРУЧЧО

А, йиш яц сога.

ГРЕМИО

Аз ч'оагг'а дех-кх хьогар.

ПЕТРУЧЧО

А, г'улакх худдац цох.

КАТАРИНА

Аз дех хьогар ч'оаг'а.

ПЕТРУЧЧО

Со раьза ва-кх.

КАТАРИНА

Выса раьзеи?

ПЕТРУЧЧО

А, со раъза даъра ва,
Iа выса яхаш сейга дехар даъ.
Цхъабакъда, Iа мелла дехе а, вусагвац.

КАТАРИНА

Ай, безама хъамара.

ПЕТРУЧЧО

Говраш!

ГРУМИО

Книича я, синьор; кем баъннаб массе говр йиаъ.

КАТАРИНА

Мегаъд, иштга далс-м –
Хъайна товр хъаде, со метгахъ ялац хъона.
А, а, тахан с кхоана дага яц со яха.
На Iараш йийла я; никъ шаъра халба хъа,
Яхийта иккаш, бIарчча йоллаш шоаш.
Со яхий Iа, со уккхаз Iегъа хъона.
Даъра дац ала хIама а-м, мар дика ва ца аьлча!
Iа хIаиззехъ хъекхав хъе ма варра хъа.

ПЕТРУЧЧО

Ма доха, цициг, селла, ма аха эгIаз.

КАТАРИНА

Са эгIаз аха безам ба-кх хъона!
Хъона фуд цох тIаккха? –

Да, ер вейца ва-кха хьона, из сога дыта !а;
Цкъа сона лейча мара, д!а-м ца вода ер.

ГРЕМИО

Ма худар кегадедда укхаза х!анза!..

КАТАРИНА

Синьораш, шо шу т!а !от!адех аз.
Дац сечох !овдал хъае в!алла хала,
Из доаг!ар д!але яле увзалуш.

ПЕТРУЧЧО

Уж г!обба хьона шу т!а, !а ма аллар.
Жи делаш шоашка укхо яхар хъа:
Сакъерда, яа, молчо мала
Е укхан ц!енал хьоахош,
Дог !обаделаш, шоашта ма та, оаш,
А аьннадий – шейт!ашка г!олла лалла!
Цхъабакъда, сесаг-марш, хьо соца йоаг!а д!а;
Хъа пурхаш, цици, сона эшац, ма хъежа б!аг!ар,
Ма детта т!одаш !а. Со б!арчча да ва
Масса сей кхоачон, хьо х!аьта х!анз
Са кхоачам мара бац: са ц!а, са доа,
Са пахашк, портал, вир, са говр, са уст е вирб!арз –
Хьона хъаштдар. Ер я-кха шоана ер.
Вий уккох хьокхавала? Хъажал, могий?
Кхы ц!аькха моге, дика да-кха цун.
Вий Падуе со соцо, цхъаккха а.
Грумио, жи герза валалахь! Вей довха г!ерт!
Хъе къонах вале, ц!еннана к!алхаръяккха.
Ма кхера, Кати, ца! хъат!акховдагвац:
Аз моастаг! эшогва, вале миллион.

*Петруччи, Катарини, Грумио
д'Аболх.*

БАПТИСТА

Бахийта. Ер шоллорг дац – зокх ба!

ГРЕМИО

Со-м ватт'ар вийла, минот яха мара.

ТРАНИО

Кхы укхал доккха эг'ор ханна-м дац.

ЛЮЧЕНЦИО

Синьора, фуд хьа йишех ала х'анз?

БЪЯНКА

Эг'ор йиша, хьоалчаг' – иштта эг'ор.

ГРЕМИО

Цо-м катаринал хьадар хьона уккох.

БАПТИСТА

Доттаг'ий, кьонабараш вейца беце а,
Цар моттигаш яле а шу т'а ясса,
Тойна кечдаь дукха да-кх укхаза.
Петруччо метта тохал хьо Люченцио;
Хьо, Бьянка, тоха Катарина метта.

ТРАНИО

Нускал хала Гамагйолаш хьайна?

БАПТИСТА

Х1а-а, х1а-а, Люченци. Шун т1а, доттаг1ий!

Д1аболх.

IV ДЕР ХЪАЛХАРА СУРТ

Петруччо городац арара ца. Чувоал Грумио.

ГРУМИО

Тьфу, д'аяхал д'а, масе яла йоакха говраш, масса керта в'ашт'ехъа воаца ц'енда, масса а дегаза наькъаш! Ханна вий саг ц'аккъа иштта веха? Ханна вий саг ц'аккъа иштта бехъ-ваъ? Ханна вий саг ц'аккъа иштта халча этта? Со хъалха хъавейтав ц'и ювза, уж укх сахъта хъакхоач бохъбала. Къона а со вецере, ц'ни д'айха а са децаре бордаш цергех, мотт сигленах, дог гаьгах д'а-м латаддар са, в'охъвала ц'и ювза са кхелехъ. Венгта, ц'ни ювзача юкъа а вохълург ма вий со-м. Укх моча лангах сол лакхаг'чох а сахъат-м дац шелал кхета – Аьй, аьй, Кертис!

Чувоал Кертис.

КЕРТИС

Х'анз ер малув са цу г'ораяьча оазаца сога кхайкар?

ГРУМИО

Шан ч'лега. Хъе шек вале, лок'алавалал укх са белаш т'а г'олла л'а къоажош долча: кертаи фортаи йикъерча йовкъал йоаккхаг'ла юкъ яц хъа яккха езар. Сийдола Кертис, ц'и!

КЕРТИС

Са ц'ендаи цун сесагеи боаг'ла, Грумио?

ГРУМИО

Боага, Кертис, боага, цудухъа ци хъая, ци! Быта хъай паьшк.

КЕРТИС

Боккъал а иштта коача а аьрдага а я из, наха ма яххар?

ГРУМИО

Яр, дика Кертис, е шелал отталца. Вшта хъайна ма хой хъона шелало мала дар а, кхал дар а, хъайба а те ма дой. Цо длатеваъв-кх хъона са къаьна цленда а, керда цленнана а, хъаштдале, со се а, са доттагI Кертис.

КЕРТИС

ДIаволле дIавала укхазар, кхаь днуйммал вола Iовдал! Со бежан дац хъона.

ГРУМИО

Воай, кхаь днуйммал мара веций со? Айя, хъа хъай муIаш-м я бIарчча фут халлал, со хIаьта царел лоацага а вац. Ци сага дагахъа вий хъо, е цIеннаьнага дIаала деза аз ер? ПIаккха из килга кIал халарах хъо цун килга кIал кхоаче хъона шелал а кхетагъа цу хъай дIайха хала деза хIама хъа дIайха ца халар бахъан.

КЕРТИС

Гремио-марш, аз дех хъога, дувцал вейна, фу доал цу ара?

ГРУМИО

Ара шийла я, Кертис, масса глулакхе а я шийла, хьога долчунгара длаиккхача. Цудухьа – ци хьяя. Хьай глулакх хьаде – доаглар худда хьона, хлана аьлча, хьа цлендаи цленнанси леча длакхоачаш глорабаьб.

КЕРТИС

Хьяхь, ер я-кх хьона ци. Хьалыттал хланза, Грумио-марш, кердадараш.

ГРУМИО

(ашара узам беш)

«Аь, Джек! Воа, Джек!..» Кердадараш хьона хьашт мелд а да.

КЕРТИС

Ма кегар ва-кх хьо ва-м!

ГРУМИО

Хьяя ва ци! Со-м глора ма ваьвий. Пхьор дер мычав? Кийча дий пхьор, ца цхьалхадаьккхадий, ий тла хлама хьяьрцаийий, мазаш лостадаьдий? Керда барзкьа а, клей паст а, куца хламаш а йийхайий луш? Пелаш чур а оаркхош тлера а диладий, клувс тассабий, лертла дий шеддар?

КЕРТИС

Шеддар а кийча да, цудухь ях хьога хьадувца керда хламаш.

ГРУМИО

Тлаккха, хьога аьлча: цкъа дале, са говр эттай, са цлендаь
цленнаьнаца цаьхха боссар ханнадаь.

КЕРТИС

Мышта.

ГРУМИО

Нуврашкар хоттала; цигга дIадолалу-кх шеддар.

КЕРТИС

Хьадувцал хьай из, Грумио-марш.

ГРУМИО

Лерг хьада.

КЕРТИС

Ер да-кх ер.

ГРУМИО

Хьахьий.

КЕРТИС

Ер дувцар кхетар да, хазар дац.

ГРУМИО

Цудухьа даьра оал хьона наха а: кхетаме дувцар. Тлаккха
лерга юх аз хьа зовзаяр, хьона дIахазийта а хьога теркалдейта

а. Волалу со: цкъа дале, хотта болча босагIа IочудоагIар тхо, цу тIа са ценда ценнанна тIехъа вар...

КЕРТИС

Шаккъа а ихъан говраца?

ГРУМИО

Хьона фуд цох?

КЕРТИС

Сона-м, хац, говра...

ГРУМИО

Хьадувца тIаккха Iайха дIаха. Хьо сона йикъе иккхавецаре, хозаддар хьона цун говр гора а яха из цу говра кIала мышта яхар; хьона хозаддар цига мышта хотт бар, ценнанна цо блехъ мышта яр, цо из цигта говра кIала ала мышта йыта сох лата а этта из цун говр гора хIана яхай яхаш, сона тIера I дIаваоахаш из мышта хоттала да удар, цо мышта пхьарч Iувр из, цIаккъа цхьаккха деха а Iамайоаца, мышта цунга хьест лора, сога мышта цIогIа ухар, говраш дIа-хъа мышта ейда; цун дирет мышта хаьдар, мышта бейр са бохк, иштта кхь дуккха а хоза хIамаш, хIанза хазанза дусаддоа, хъа хIаьта кашах бат дIакхетагъа иштта цхьаккха хIама ханза а волаш.

КЕРТИС

Iа дувцар бакъдале-м из цул а аьрдагIа хул!

ГРУМИО

ХIа-а, хул. Хьона а, шоана йикъе ше массарел тIехъеташ волчунна а гудда-м даьра да из укх сахъта чукхъачавальча.

Х1а, ма дукха ле ваьннав со? Хьабехал укхаза Натаниэли, Джозефеи, Никласеи, Филиппен, Уолтереи, Лакомкеи йихе бысараш а. Шоай мосаш д1анийсье дикка, шо-шоай сийна курткаш ц1ена халийта, бахтараш а д1адехка лертт1а. Аьрдиг гон т1а овтта, ц1ендаь говра ц1огах боаллача чолгах кхыметта а д1а ма хьокхале, цкьа цун килгех ца кхийтача.

КЕРТИС

Кийча ба.

ГРУМИО

Хьабеха укхаза.

КЕРТИС

Аьй, хозий шоана? Ц1ендаьна духьал мышта шоай даха деза хоай шоана ц1еннанна хьалха юхь1аьрж из ца оттаве.

ГРУМИО

Боккьал дар аьлча цун ший батт-м хоттала яьлла я.

КЕРТИС

Из ца ховш малув?

ГРУМИО

Хьо ва-кх из ца ховш, юхь1аржа ма елаш цун хьалха яхаш нах в1ашаг1бетта.

КЕРТИС

Аз ераш бийхаб, декхарийла бе.

ГРУМИО

Из-м яллац хьона шун декхарашка яла.

Чубоал массехк 1у.

НАТАНИЭЛЬ

Марша воагIалва, Грумио!

ФИЛИПП

Грумио, фу хьал да хьога?

ДЖОЗЕФ

Аь, Грумио!

НИКЛАС

Хьяьша Грумио!

НАТАНИЭЛЬ

Къаьни, фу хьал да вейга?

ГРУМИО

Марша воагIалва... Фу хьал да... Аь, хьяьша... Къаьни...
ХIанзарчоа цу тIа тоар шоана. ТIаккха, новкъостий, шеддар
кийча дий, шеббоа лостам бий?

НАТИАНЕЛЬ

Кийча да шеддар. Фу даьд, цIенда гарга ва?

ГРУМИО

Килг кховддол, вессав, хетараг!; цудухъа ца а...
Д!акъовла, шейт!а поал! Цун оаз я сона хозар!

Чубоал Петруччои Катаринен.

ПЕТРУЧЧО

Мычаб е къоришкиш? Саг духъал воаг!ий
Говра дирст, с лийта лаца хъа!
Мычаб Грегори, Филипп, Натаниэль?

ГУЙ

Тхо уккхаз да, синьор, тхо уккхаз да, синьор,
Тхо уккхаз!

ПЕТРУЧЧО

Тхо уккхаз да, синьор, тхо уккхаз да, синьор.
Тхо уккхаз!
Б!еха мужгеш, опашкиш!
Цъхаккха эхъ-бехк, йоакхо, сагато йоаца!
Мычав аз хъалха хъавейта из!овдал?

ГРЕМИО

Со уккхаз ва синьор, ва хъалха санна!овдал.

ПЕТРУЧЧО

Сий доаца зудан к!аза, хъо кхийтта вещей д!а!
Е шеййоа б!еха х!ама хъайца а йолаш
Аз парке хъежа ма абннадий хъога.

ГРУМИО

Натаниэля куртка кийча яц,
Габриэля б'оржаш а я еха,
Питера х'аьта в'ашт'ехьдаьннадац
Шляпа басар тоха,
Уолтера шалта х'анз а тоаеш я.
Ралфеи, Адамси, Грегории мара кийча бац,
Бисараш когаш барзан а, т'олхаш ювхаш а ба,
Цхьабакъда, х'аьта а шеввар хьа-м венав.

ПЕТРУЧЧО

Долле, д'адовла, г'ораш! Пхьор хьада.

Гуй д'аболх.

(Илли оал.)

«Хьо мычад са ханна вахар,
Хьо мычад...» - Кати, марша а йоаг'ийла хьо,
Юхал. Iах-х'Iа-х'Iа-х'Iа-а!

Пхьор а дахьаш Гуй чубоаг'Iа.

Са цициг-марш, цхьа к'еззиг елалалел хьай. –
Ж'алеш, хьадувла д'аозае са иккаш!

(Илли оал.)

«Мозг'Iар ваьхав Далла текъаш,
Цкъа новкъа из ваьннавар...» -
Волле д'авала, Ювдал! Са ког д'Iабоакх Iа.
Хьахь, ер а да хьона!

(Х'Iама тох.)

Вож ма баккха! –
Елалел хъай, Кати! – Аьй, хий хъада! –
Троил пхъу мычаб са? – Д!аволле удаш, !овдал,
Са шуча Фердинанд хъавеха. –
Хъа, Кати, барт баккха безабба цун. –
Мычай туфлеш? Ай хъадоаг! аддолаш дий из хий?

!у чувоал г!умаг!еи тазеи дахъаш.

Хий кхарза хъайна, цициг, са духъа.

Г!умаг!а !ойож !уна.

А, зудан к!аза, х!амаш !олегае а воаг хьо!

(Х!ама тох !уна.)

КАТАРИНА

Сацал, вытал из футгаройна мыча даьд цо из.

ПЕТРУЧЧО

Пхъу, пхъу, оап, лергаш даьнна !овдал! –
!оха, Кати. Хьо-м меца ма йий.
Далла текъий хьо е се текъ со? –
Устаг! ба ер?

!У

Ба.

ПЕТРУЧЧО

Малав ер бахъар?

Со.

ПЕТРУЧЧО

Баьгаб ер! Беррига а баьгаб.
 Фу пхьарч да ераш ва! Мычав из кутишк-повар?
 Шо мышта дехьад ва кухнера даьнна
 Е гурта бахьаш сона хьалха дажка?
 Д!адаккха шеддар – оаркхош, урсаш, шеддар!

(Шу т!а ме латта х!ама локхос ий т!а.)

Мекъеш! Даьсса кортош дола лей!
 Шо цу т!а раьза а дац? Аз гойтадда-м да шоана!

КАТАРИНА

Са ц!енда-марш, сацал хьай дех аз хьогар.
 Хийтгад хьона, дулх-м во а дац.

ПЕТРУЧЧО

Кати, аз ма яхий – даьга да е дулх.
 Ер даа мегаддац. Цу тейпа даараш
 Кхоаб дорхал кхоаба сим.
 Тховсар вейна марха кхабар тол,
 Уж даьга дулхаш дуачул:
 Вей шинне сим-м ишта а ма бий шортга.
 Сатохалахь! Гурра шеддарг хьатоадедда вей.
 Тховсарчоа марха кхоабар-кха вей цхьана.
 Хьайолле, аз хьай метта накъайоакхар хьо.

Петруччоу Катаринеи д!аболх.

Массехк Іу юхавог!а.

НАТАНИЭЛЬ

Тлаккха, Питер, укх тейпа хьона цхьаккха дейна дий?

ПИТЕР

Из ший герз шийна духьал доах-кх цо.

Кертис юхавоагIа.

ГРУМИО

Мычав из?

КЕРТИС

Вужаче. Озавалара хьаькье хьехам беш ва цун.
Мухь бет, чурваьнна ва,
Цунна хIаьта ше мыча гIогья, цунга
Ше фу адда хац: тхьайсача мо ягIаш я из миска.
Доллелаш сиха! Уккхаз воагIа шоана.

ДIаболх

Чувоал Петруччо.

ПЕТРУЧЧО

Сей орха юхьиг дика яьй аз йола.
Дале дегIа, чакх а йоаккхагья.
Са льяча - мецеи дархеи.
Цкъа кIаьд ца ялча – яа луг а яц,
Фесага-м тIаккха хьожаг а мычий.
Е аькха теде цхьаккха никь а ба,
ДIакхейка кхелехь удаш ухаддолаш:
Наб-сий ца бейта, кера хьисапел
ЗIок етта даим.

Кати меца я, цхьабакъда юагъяц;
Наб ейний цхъан бус, тлаккха - цхъаккха бус а.
Дулх хъедеш ца! са дика даьлар чакх, хланз
Хлаьта меттах цун аз хъабер гурта:
ЮврагI, глейбаш, мотт аз кIалтIакхусах
Хъадухъа ю аз е гIар яхадда.
Сега ягъа наб-са дейна из.
Цаховш мо нагахъ тар цун гарга таIе,
Со гIар я кийчча хугва юха а -
Цхъа минот наб еш йоаккхагъц-кха цо.
Харц оамал къаръе сона ховдда иштта.
Ер дикагI шийна ховр, нагахъ мо вале, -
Хъахъалваккха. Дер цо доккха дика.

ДIавода.

ШОЛЛАГИА СУРТ

*Падуя. Баттиста цIен хъалишка.
Чубоал Транио Гортензио.*

ТРАНИО

Мишта, са доттагI, Личио, - Бьянка
Кхывар, Люченцио воацар, дагавоаллаш йиййе?
Со массарел а ма хетарий цун бакъахъ!

ГОРТЕНЗИО

Теша ловш вий хьо – дIаотта укхаз;
ДIахъажал, цо из сenna Iомаю.

Чубоал Бьянкеи Люченцио.

ЛЮЧЕНЦИО

Дешар мишта хет хьона?

БЪЯНКА

1а 1омадер фуд? Хьаалал.

ЛЮЧЕНЦИО

Аз 1ома даъра ю – безама говзал.

БЪЯНКА

Иштта говзал я-кха хьа кара?

ЛЮЧЕНЦИО

Я, са яр, е са дог хьа кара долаш мо.

Сцена т1а д1ахобоал.

ГОРТЕНЗИО

Ер ч1оаг1а толам ба! Х1аьта х1анз
Могадий хьона ала, синьора Бьянка
Цхьан Люченциох тийша я, аьнна?

ТРАНИО

Оа, сечала маькарло! Тийшаболх!
Даъра, Личио, со-м укхо ийлах ваьккхав.

ГОРТЕНЗИО

Ма вейта хье 1еха, синьор. Со Личио вац,
Вац хьона хета музыкант а кхы,

Вац маска езаш со кха
Лечкѣ лела сол, эздечал,
Мужге тѣхь хета ер бахъан,
Ший безам цхъан йовсара дѣабанна йолча,
Са ци Гортензио – ховш хала хьо из дѣа.

ТРАНИО

Синьор Гортензио, хазад сона
Хьо чоагѣа Бьянка езаш ва-кха яхаш,
Цхъабакъда, хѣанз из ейза янна волаш
Аз хьога ях, фу дар вей цхъана
Из ца ювца йитача.

ГОРТЕНЗИО

Хъайл, мышта барташ доах? Люченцио,
Са килг ер да хьона. Сей сиха валва со,
Вей безаман маъха Бьянка нагахь яле,
Аз селла хоза цунга бийца болча.

ТРАНИО

Са дув а ба-кх хьона,
Цо дехар дой а из ца йоолае!
Эхь-бехк дейна! Мышта кач йоал из цун!

ГОРТЕНЗИО

Вей йытар из – яхийта ше из волча!
Аз фу дерд ала аз: дув къар ца бе сей,
Кхо ди далале, хъайоолаегъя торо йола жеро,
Из дѣара цѣозальг Бьянка сона йийзачул
Со кѣзгах везаш йоаца,
Дикан-д, Люченцио, кастга гудда вей.
Аз хѣанзчул тѣхьа сечал лерхагъя

Тешаме халарга хъажжа, хоза йий а доацаш.
Іадика хейла. Дув аз къарбеббац.

Діавода.

ТРАНИО

(Бъанкийта діатла а водаш)

Ипраза давкъах кхийний хьо-м хІанз,
Безамах дизача дега хъашт долаш ханпача.
Гортензионеи соней – хъа питам
Бейнаб бІарга. Лаърхад оаха хъоцар дар хоададе.

БЪЯНКА

Шинне а лаърхад оаш? Бегаш-м быц Іа, Транио?

ТРАНИО

Быц.

ЛЮЧЕНЦИО

ТІаккха, Личио тхона кхы кхераме вац.

ТРАНИО

Из торо йола жеро еха дагахь ва
Цу сахъта лерх хьоалчагІ де а.

БЪЯНКА

Из дика хоам! Дала ираз лолда цанна!

ТРАНИО

Цо клядъегя из.

БЪЯНКА

Со шек-м яц!

ТРАНИО

Ишколе этгав из нах клядбе Гомош йолча.

БЪЯНКА

Иштга ишкола я вейна, Транио?

ТРАНИО

Тлаккха! Петруччо хъехархо а волаш.
Аърдаг Iа истий клядбеш,
Кара Iомабеш. Цар метгаш,
Тейп-тейпа ткъо молха йовзаш ва из.

Чувоал Бьенделло.

БЪЕНДЕЛЛО

Синьор, синьор! Сов дукха ха т Iа лаятта
Iхьу мо чоаг Iа со клядванна ваялча,
Босенца воаг Iа хозача кепар къоано
ЦIаьхха гучаваьлар;
Из вейна глахьа хугва, сона хеташ.

ТРАНИО

Малув из?

БЪЕНДЕЛЛО

Цхьа хьехархолг хугва-кх, е таьргхо, -
Хац сона-м; цхьабакъда, цун г'ов а кеп а
Дувце из - г'аххьа хьа да.

ЛЮЧЕНЦИО

Транио, т'аккха 1а фу адда цох?

ТРАНИО

Хац сона-м, нагахь мо из са фаьлгах теша вале,
Из хугва раьза хьа да Винченцио
Ва, аьнна, ала ше. Баптистана деза тешал а лудда цо,
Хьа да бокк'онца волаш санна ше.
Х'анз, х'аьта, синьор, хьо д'аваьле г'ю.

Люченциои Бьянкеи д'аболх
Чувоал навк'ахо-хьехархи.

ХЬЕХАРХО

Дала 1алашволва хьо, синьор.

ТРАНИО

Хьо а волва-те цу Дала.
Укхаз 1а хьо е д'авода д'аха?

ХЬЕХАРХО

Цхьа к'ир е шиь аз уккхаз даккха лерх,
Цул т'ехьа г'огва д'аха. Риме вода со,
Триполеи, Дала низ лой нагахь.

ТРАНИО

Мычара ва хьо?

ХЪЕХАРХО

Мантуера, синьор.

ТРАНИО

Мантуера, синьор? Сиглений оарц да хьоца!
Уккхаза, Падуе, хьо мейра венав ч'оага!

ХЪЕХАРХО

Мейра венав? Со хьох мыча кхет.

ТРАНИО

Укхаза Мантуера наха к'ийлен 'оажал яга.
Синьор, шун флот Венеце лаьца латт,
Т'аккха, шун герцогаца к'овсаваннача тхачо
Из тхога хьакхейкадаьд.
Хьо к'еззиг хьалха уккхаз кхача халча
Из хьона хьайна хаза а хала мегар.

ХЪЕХАРХО

Т'аккха, са дар чакхдаьнна далар да-кха ер, синьор!
Флоренце хьайца вексель ма йий сога-м
Укхаза д'аяла а езаш.

ТРАНИО

Са хьона г'ло де в'ашт'ехь дала мег...
Фу дедда, хой хьона вей: алал,
Пизе хала в'алла вийзавий хьа?

ХЪЕХАРХО

Вийзав, синьор. Цига дикка
Эздий нах а бовзар дукха.

ТРАНИО

Тлаккха царех цаI – Винченцио –
Варий хьона вовзаш?

ХЪЕХАРХО

Тхо довзаш дац, цхьабакъда, вувцаш хазав:
Торонца ший массарел тIехь ва из.

ТРАНИО

Синьор, из са да ва. Вешта фуд хой хьона,
Хьо-м тара ва хьона цунна чоагIа.

БЪЕНДЕЛЛО

(ОагIора)

Даъра ва кхоран устрица мо тара-м.

ТРАНИО

Хьо кIалвысав. Сей даъ духьа а
Кийча ва-кх со хьона уккхаз гIо де.
Винцециона хьо чоагIа тара халар-м
Боккха аъттув ма бий.
Цун цIи, цун кредит Iа хьайна хьатIа эца.
Са да хье волаш мо, со волча юха а саца.
Из дий, юха ма валалахь.
Кхийтарий хьо? Со волча дIа Iе хьайна,
Цкъа гIулакх хьай даллалца.
Хьо раъза вий, хьай йоакхо сога ейта?

ХЪЕХАРХО

Со раъза а дабра ва,
Дишен а къематден а ма ву хьох да а сей.

ТРАНИО

Хъаволле х'аьта, д'авашт'ехъ доакх вей из.
Вешта, хьона хейча бакъахъ да-кха ер,
Са даьга хъежаш ва-кха укхаз цхьацца,
Цун дешах тийша жера дакъа да,
Аз йоалаеча таьргхо волча Баптиста йо'а доаг'а.
Iа фу де деза адда хьога аз.
Хъаволле. Бедар хувца еза Iа.

Д'аболах.

КХОАЛАГ'А СУРТ

*Петруччо ц'ен че.
Чубоал Катаринеи Грумиои.*

ГРУМИО

А, а, вей дахалда, со лоарха-м вац.

КАТАРИНА

Петруччо-м сона вог'а ме я,
Дукхаг'а чур ма вувлий. Ванаг'а ва
Моцал ера духъа яй цо сох ший сесаг?
Тха ц'аг'а-м саг'адехарг а ма вахийтацар д'а
Х'ама ца луш. Цига еце кхычахъа
Х'аьта а высацар хьона из йоацаш.
Бакъдар аьлча, са-м дийзадац
Саг'а деха – цу хьал т'а ц'аккъа ханнаяц-кх со.

Х1аьта х1анз со меца я, набаро к1ал а йитай,
Ейтац сога наб пхьарч 1увш, кхачан г1ар тел сона,
Цу т1а, из шеддар, даьра, йоах,
Соцара безам бахъан да.
Наб йича, х1ама йиача сох цхьа у кхетар
Е ялар кхераш со.
Грумио, цкъа кхалла х1ама ял хъай;
Фухха а бе яц хьона юарг халча.

ГРУМИО

1асилга ког мышта хуббар хьона, массала?

КАТАРИНА

Дика-м даьра бар! Сихаг1а бахьаре!

ГРУМИО

Дийхка 1аткъар кхерам болий-хьог1 из.
Дика кечдаь дийхк-пехк мышта худдар хьона?

КАТАРИНА

Дика-м худдар. Хьадалахь, Грумио-марш.

ГРУМИО

Вешта хьона-м из а новкъа хуг ма йий.
Къомо кечдаь бежана дулх мышта худдар хьона?

КАТАРИНА

Ч1оаг1а хозахеташ дуаддар-кх аз из.

ГРУМИО

Бакъдар аьлча кIома халча
Хьона дика-м худдий-хьогI из.

КАТАРИНА

Ай, кIома доацар дал хьай сона тIаккха.

ГРУМИО

А, пох хIама худдац. Бурч аз хьадахь хьона,
Ца хуле дулх а дац хьона.

КАТАРИНА

Хьайна ловр дел хьай: цхьана а цхьацца а - хьадеча.

ГРУМИО

Мсгаьд тIаккха аз цхьа бурч хьадахь хьона?

КАТАРИНА

Волле дIавала укхазар, йовсар, оапашк, Iаба!
Дуача хIамах фьалгаш а дийца
Со юзае ма гIертий ер-м
Хьо ве дала хIалак, хьай шайкаца,
Укх са доакъазалах елача!
Сиха яхийта укхазар!

*Оаркхув а дахьаш Петруччои
Цунца Гортензиои чубоал.*

ПЕТРУЧЧО

Кати, фу хьал да хьога?
Са кхокхилг, х1аний маьлхар?

ГОРТЕНЗИО

Вахар мыштад хьа?

КАТАРИНА

Вог1а хулча дац.

ПЕТРУЧЧО

Хьасомаяла, елалел хьай к1еззиг.
Хьайл хьа, са малейк, хьа йоакхо аз мышта ю!
Со-м се ма вий ер хьона кечдеш ваьллар,
1а укхан хам бер мотташ.

(Шун т1а 1ооттаду оаркхув.)

Мышта, йист халаций хьо? Хетацний хьона хоза?
Т1аккха, аз хьийга къа зехьа хьийгад-кха?
Аьй, д1адаккха шеддар!

КАТАРИНА

А, ма даккхал хьай.

ПЕТРУЧЧО

Мычад т1аккха баркал хьа аз йоакхо ярна?
Цкъа яале 1а ала деза баркал.

КАТАРИНА

Баркал хьона, синьор.

ГОРТЕНЗИО

Синьор Петруччо! Фу дувц Iа ванаг I яьй?
Синьора, хьайоллел. Цхьана Iоховш вей.

ПЕТРУЧЧО

(шортта, Гортензиога)

Гортензио, хьай дукха ваха, Iайха дIаяалахь шейяр.

(ЧиоагIа.)

Жи, яалахь, дукхаяхарг, хьанал хейла хьона,
Сиха яалахь, хьа да волча юхадаха деза вей,
Дог Iаббалца цига сакьерда ма дезий.
Вей-м ма дий цига чиоагIа хьокхарг
Воай масса барзкъа, шляпка, браслет, гизгаш,
Пхьешдухьиг, лентилг, цхарильгаш, мухбетгарг,
Шарфилг, брыжаш, рюшкилг
Е кхы масса тIурилг
Янний хьо йиа? Таьмаьхапхьар ва цига,
Е хьа дегIа хи хозача даьрешца кечбе гIерташ.

Таьмаьхапхьар чувоал.

ТIаккха, воше, хьахьокхал кочамаш,
Жи, сухулбе.

Чувоал галантерейщик.

ТIаккха, Iа фу ений вейна?

ГАЛАНТЕРЕЙЩИК

Кийна заказ даьдар-кх 1а, синьор.

ПЕТРУЧЧО

Кхабилга т1а аьшк 1а йийтгай укхан?
Ай, фий хьа ера? Бархата моаролг!
Тпу, тпу. Ай, ер-м в1алла товш х1ама яц!
Ракушка я хьа ер е б1ара ч1ор я,
Ловзорг, финтифлюшка, берий кийнг.
Д1аволле д1аяккха. Йоккхаг1 хьас.

КАТАРИНА

Сона езац йоккхаг1. Ераш моде я.
Эздийча сувнаш лелаераш - ераш.

ПЕТРУЧЧО

Цкъа эздий хала хьо, т1аккха хугья хьона –
Кхы яц!

ГОРТЕНЗИО

(Оаг1ора)

Дукха хьежа-м езагья хьона укхан.

КАТАРИНА

Са еций кхы йист хала йиса бокьо -
Аз дерриг х1анз д1аадда; со бер дац,
Шоал дикаг1 болчар дег1ад сога ла;
Са дош ца дезе - кьовла лергаш шой;
Метта к1увлар даьстача аз тол,
Укх дегчу 1айнар шоана д1ат1а мохкош.

ПЕТРУЧЧО

Хьо бакъ дабра я! Кий я а яц-кх ер.
Дабре пирог, берий ловзорг, оаркхув! –
Сона хьо кхы а дукхаг! а еза хьона,
Е т! олх хьона ца езар бахъан.

КАТАРИНА

Еза ца еза - хьога хъай ло! ам, аз ер! от! атул!
Со укхох яш, кхыяр сона эшац.

Галантерейцик д! авода.

ПЕТРУЧЧО

Мыштий тха коч? Пхьар, хьахьокха! а.
Ва Даъла! Маскарада я хьа ер?
Ай, ер фий? Пхьош да ер е мортира я?
!ажий пирог йолаш мо ма тийдайий! а-м ер –
Э! ара-маг! ара, дехьара-сехьара, д! ачу-хьачу!
Воай, ва фу де ваьллав хьо!?
Ший да ма хьакха укхан! Ва фий ер я?

ГОРТЕНЗИО

(оаг! ора)

Е кий а е коч а б! арга-м ца гу укхан.

ТАЪМАЪХАПХЪАР

Хьо ловш ма варий хоза ер халийта,
Т! еххьарча модах ер халийта, яхаш.

ПЕТРУЧЧО

Ловш вар. Вацар модаца тоаю яхаш
Ер толхае-м со раъза.
Волле д'авала. Кхосс-кхоссалуш чуг'олахь
Аз дейтачул да тувсавала хъ-м.
Д'аяккхал е хъай коч! Де цунах хъайна ловр.

КАТАРИНА

Вой, сона ейна ма яц укхал хоза коч;
Дика тийга, ловца бакха товш!
Хьо мунда е-м сох г'ертац?

ПЕТРУЧЧО

Со г'ертац, ер-м г'ерт.

ТАЪМАЪХАПХЪАР

А. хьо бакъ-м лув, синьора.

ПЕТРУЧЧО

Хъайл, хьога! Хьо харц'лув, т'орилг, тей!
Хьо, ярд, хьо дюйма кхоалаг'а, а, диълаг'а дакъа!
Хьо, цизг'олг, б'еа саг, тиша баскильг,
Из ва хьона хьо!
Со вувца дага венав хьо указ. Таъ ворлинг,
Зигилг, пахашк, тегарг? Волле, д'авала,
Харцдоале хьона тохагъя аз аьшк,
Дуненахь къовса дохаддоацаш дага.
Аз яхаций – 1а укхан коч йоаяй.

ТАЪМАЪХАПХЪАР

А, сударь, хьо уккхаз гIалат ва. Коч тийгай
Оаш тега аьнна тхоашка хьа ма аллар;
Из мышта тегагья амар даьр вар Грумио.

ГРУМИО

Коч тегарг дар аз денар, амар дацар.

ТАЪМАЪХАПХЪАР

Ай, коч Iа мышта тега аьлар тIаккха?

ГРУМИО

Да ма хьакха укхан! Таьца-маьхаца аьлар!

ТАЪМАЪХАПХЪАР

Ай, малагI кепар аланзарий Iа?

ГРУМИО

Хьоаса а бохташ тийга дукха йий хьа?

ТАЪМАЪХАПХЪАР

Тоьал я.

ГРУМИО

Сох-м ца бу Iа тIаккха хьоаса. Дукхача костюмашта
йийгта хур Iа? Цхьабакьда, сона-м ца еттар. Сох хьоаса а бац
Iа, етта а еттац Iа сона. Аз фу адда хой хьона хьога: аз аьнна-
дар хьа цIендаьга коч яккха, доакьошта вIашагIа яккха
аьннадацар, - тIакха Iа бувцар оап ба.

ТАЪМАЪХАПХЪАР

Ай, ер да-кх фасон ювца каьхат,
Укхо ду тешал тоам болаш да-кха.

ПЕТРУЧЧО

Годеша.

ГРУМИО

Каьхата оопаш бувц, цо аз иштта аьннад яхе.

ТАЪМАЪХАПХЪАР

(деш)

«Цкъа дале, коч паргIатта хала еза».

ГРУМИО

Са цIенда, аз мацца а цкъа «паргIата коч» аьннадале, -
дIатега со коча юха чу, тIаккха гIожахча таь юхьиг а етта со-
на са ши ког Iобаххалца.

ПЕТРУЧЧО

ТIаккха.

ТАЪМАЪХАПХЪАР

(деш)

«...Iаммига чулостабаь кач а болаш...».

ГРУМИО

Кач бар, бакьлув.

ТАЪМАЪХАПХЪАР

(деи)

«...сейса коараш а долаш...».

ГРУМИО

Шнь даъра дар коара...

ТАЪМАЪХАПХЪАР

(деи)

«...хоза хъакха а хъакха...».

ПЕТРУЧЧО

Хъайл из да хъона ийрча дар.

ГРУМИО

Каъхат харц лув, синьор; харц. Аз пхъешаш цкъа теда аьннадар, тӀаккха юха дӀачутега аьннадар. Из аз хъона дӀахойтадда-кх, хъа цӀаза пӀелгах баьккха тӀор боалле а.

ТАЪМАЪХАПХЪАР

Аз мел аьннар бакъ да. Вей кхычахъа нийслой, из бакъ дий аз хъона дӀахойтадда.

ГРУМИО

Со кийча ва хӀанза а. Хъайна каъхат дӀа а эца, хъай ярд сона хъа а я, хъавола хъо укхаза тӀаккха, къа вӀалла ма хета-лахъ сох.

ГОРТЕНЗИО

Даълах тийша ва хьо, Грумио. Ай, в!ашкалатта низаш
цхъатарра мычад хъа.

ПЕТРУЧЧО

Лоацца адда аз: коча со раъза вац.

ГРУМИО

Коча раъза-м ший хала езар яр.

ПЕТРУЧЧО

Хъазцал, пхъар, е коч
Д!алел из хъай ц!ендаъга. Хъайна ловр
Уккох хъаде а ала.

ГРУМИО

Йовсар, укх диненах хъайна дош хете, са ц!еннаъна коч
хъай ц!ендаъна хъа ма эцалахъ.

ПЕТРУЧЧО

Хьо алавоглар фудда?

ГРУМИО

Ва, синъор, хъона хетачул клеззига ц!енхаштаг!а х!ама
да хъона укхазар дар-м. Са ц!еннаъна коч укхан ц!ендаъна аз
хъазцийтеи! Эйшшяхъ! Эхъ, эхъ, эхъ!

ПЕТРУЧЧО

(шортта, Гортензиога)

Діаалал пхъарага, хъа мах діалур аьле.

(Пхъарага.)

Волле діавала укхазар, хъаэца хъай коч.
Яхийта кхы пашк а ца лекхаш!

ГОРТЕНЗИО

(шортта, пхъарага)

Хозий хьона, мах аз кхоана діалубба хъа;
Волле діаг'о, къамаьл теркал ма де,
Хъай ціендаьга баркал халда ала.

Пхъар діавода.

ПЕТРУЧЧО

Фу дерд Іа, Кати, устдаьна хьалха
Вей ца дахча далац е лоадам боаца
Барзкъа тІа а дийха. Да-м хейра мычад ер,
Дале а - киса халчахь. Кхы бедар яцар
Сагах саг хъавер-м.
Цу Іаржжча морхах къага из малх мо,
Ма къагий сий-м бедар хъа еце а.
ТІаккха сойка чкъордал тол-кх
Цун алхха бедар къаьга халар бахьан?
Дий вейна хета уграл ба толашагІ *лехь*
ЦІока хозагІ дар-кх яхаш цун?
Сох теша, Кати, хьо, цхьан шаьл а лохлуш дац
Хъа хІама цхьалха бедар халар бахьан.
Нагахь мо цунах хете хъайна эхь,
Сона хъа тІа дуллада Іа гоаз.
Ай, елалел хъай. Вей хье кхы ца луш долх

Хъа да волча, воашта дика хъега.
Хъабеха луй, сихдала деза вей.
Боккхача новкъа хъалахкийта говраш;
Цигар длаглодда вей.
Хланз, хетарех, ворхI дала вейна доал,
Вей делкъа ханна дIа а кхоачадда.

КАТАРИНА

ВорхI дала далац - нийсса шиъ да даьнна.
ПхьортIа кхача а кхувддац кхыметтел.

ПЕТРУЧЧО

ВорхI даьлча гIогва, минот хъалха вац.
Хъажал хъай, даим къувсаш я-кх хьо -
Са дош, аз дер, са соцам е кхы фухха.
Аьй, хъаяста говраш! Тахан водац со,
Са ваха лерхам ханна балале,
Аз аьннар да цу сахъато хьокхаддар.

ГОРТЕНЗИО

Малха орхаш тасса дага дохадда укхан кастта!

ДIаболх.

ДИЪЛАГIА СУРТ

*Падуя. Бантиста цIен наIар тIа.
Чубоал Траниои, Винченцио санна кечванна, хъехархой.*

ТРАНИО

Ер да-кха цIа, хIама тохий аз?

ХЪЕХАРХО

Тохал. Синьор Баптиста со дага ва а мег.
Генус «Пегас» гостинице,
Со харц ца луй, х'анзчул ткьо шу хьалха
Бийсаш цхьана ма яхяр оаха.

ТРАНИО

Из геттар дика да. Хье да халча
Хала воаггар волаш хала хьо.
Сагот ма делахь.

Чувол Бьенделло.

ХЪЕХАРХО

Ер ва лу а хья;
Укхан а хейча бакъахь даца-те.

ТРАНИО

Укхох увзавала везац хьона. – Бьенделло, хьона хой
Аз яхар дой хья лоравала веза;
Синьор Винченцио ва хьона хьалха.

БЬЕНДЕЛЛО

Шек ма вала хьо.

ТРАНИО

Баптистага са дош д'аабларий ла?

БЪЕНДЕЛЛО

Хъа да Венеце кхаъчав аьннад аз,
Тахан Падуе хьо цунга хъеж а аьннад.

ТРАНИО

Клант ва; хъахъий е кад длабаккха хъайна. –
Баптиста воаг!а! Увза ма ле хьо, синьор!

Чубоал Баптистеи Люченциои.

Синьор Баптиста г!адг!огва хьо вейча,
Аз хьога вийца синьор ер ва хьона.
Х!анз дехар да са да са вала хьо
Йо! хъа а я хъай сога.

ХЪЕХАРХО

Во!-марш, сов сихвала ваг!ац.
Синьор Баптиста, кхаъчавар Падуе со
Декхараш гулде, х!аьта цу йикъе
Са во! Люченцио сога йоах шеи хъа йо!еи
Ч!оаг!а хъашт долаш ба шоайла. Хьо тхьовра
Денз дикаг!ча оаг!ора вувцаш хазав сона, цудухъа а
Т!аккха вей бераш шоайла дезаданна халарах а,
Сей во!а дукха хало ца къувлийта,
Боча ва-кх са ер, цу яхара-яра раьза ханнав со.
Нагахъ хьо барта воаг!е, со кийча ва,
Цох хьо шек ма хала, шеддолча х!аман
Нус сей !алашъе
Синьор Баптиста, дац вей хабар эшаш:
Хьо наха вовзаш дика къонах ва.

БАПТИСТА

Синьор, Iа сох ца баккхар дех аз бехк,
Хъа къамаъл лоаца долаш тоам а ханнаб.
Хъо бакълув, хъа воI Люченцион
Са йоI си шоайла чоагIа тIера ба,
Акхар бераш бегаш беце нагахъ.
Iцудухъа, хъе да халараха тарра,
Кхы вей ха йоа а ца еш,
Бъанкийна доагIа жера дакъа
Хъакъоастаде раъза вале хъо,
ХъоалчагI худда, оалар аьнна а доал –
Хъа воIа ссаг хугъя-кха са йоI.

ТРАНИО

Баркал хъона, синьор. TIаккха мычахъ
Алал хъай вIаад вIашагIйолла худдар вейна
АттагI тIалоацамаш дIа а хъа а луш?

БАПТИСТА

Со волча ца халча. Хъона ма хой, Люченцио,
Пений а ма дий лерг, цIагIа дукха Iуй ба,
Го боахаш даим Грумио а ва,
ВIалла йоаца духъле йовза тарлу.

ТРАНИО

TIаккха вей со волча даха деза;
Са да а соца ва, цудухъа тахан
Чаккхдоаккхард ер, гIар-тата доаццаш.
Кхы хъем а ца беш вахийта Камбио
ЙоIа тIехъа, нотариус аз эйса волаву.
Ший да ма хъокхалд, тоъагIйоаца ха,
Ма доагIа шунаш кечде.

БАПТИСТА

Дикан-д! – Камбио, жи, сиха г1олахь чу;
Йо1ага кийча яг1а ала са.
Д1аала мегадда укхаза ханнар цунга, -
Люченциога яхар-яр къаьста даьннад, ала.

БЪЕНДЕЛЛО

Даьлий духьа, хуладалар иштга.

ТРАНИО

Быталахь даьлий х1анз. Сиха вадалахь!

Бьенделло д1авода.

Синьор Баптиста, воллел. Фу дерд 1а,
Шу къе да укхаза вей;
Пизе метта отгадда-кха шеддар.

БАПТИСТА

Со шоана т1ехьа ва.

*Траниои, хьехархой Баптистеи д1аболх.
Бьенделло юхавоаг1а.*

БЪЕНДЕЛЛО

Т1аккха, Камбио?

ЛЮЧЕНЦИО

Фу аьл 1а сога, Бьенделло?

БЪЕНДЕЛЛО

Траниос б1а мышта тувсар дейрий хьона?

ЛЮЧЕНЦИО

Фу даьд т1аккха, Бьенделло?

БЪЕНДЕЛЛО

Даьра х1ама-м даьдац; вешта со укза вытав-кхы цо, ший из б1атессар а корта эгабар а, хьога фуд ала.

ЛЮЧЕНЦИО

Хьаалал хьай из т1аккха.

БЪЕНДЕЛЛО

Дар фуд хьога аьлча. Баптиста вейна новкъа вац из х1анс къамаьл деш ва во1 ва со яхачун да ва со яхачунца.

ЛЮЧЕНЦИО

Т1аккха?

БЪЕНДЕЛЛО

Цун йо1 пхьора ханна хьайоалае ез-кх 1а.

ЛЮЧЕНЦИО

Цул т1ехьа?

БЪЕНДЕЛЛО

Супа Лукий церквера къаьна мозглар ва-кх хьа гулакха кийча волаш хьежаш.

ЛЮЧЕНЦИО

Из вейна санна веза?

БЪЕНДЕЛЛО

Хац сонa-м. Цигденхьа уж шоай даьсса декхараш дла тла хьа тла ийдеш боакча юкьа, йол ла хьай йалан тла хлатлаца еза – cum privilegio ad imprimendum solum. Сухулбе церкве кча, хьайца мозгларей, Причетникей, масехк боккьонца вола тешей халийталахь.

Хьо вешта цу тла кча дага веце,
Со сацар хьона, Бьянках хьо а ваьлар.

ЛЮЧЕНЦИО

Ай, ва Бьенделло, ладоглар хьай...

БЪЕНДЕЛЛО

Со мукьа вац. Сона йовзаш цхьа йол я, делкьийна пхьагал кечье бешара буц яхьаш йоагача юкьа ший яхар-яр хьадаьдар цо. Из де йиш йолаш ва хьо а, синьор; веце, ладика хейла. Сога са цлендас Супа Лукий церкве хала аьннад из мозглар кийча халийта а аьннад, хьо длакхаьчча цига хьай шоргаца.

Давода.

ЛЮЧЕНЦИО

Со-м масса хламан раьза ма вар ва,
Цо фу ду ховре. Аьъ, ай из а-м я раьза,

Шек хала ваг | ац! Хур худда! Вода со
Со со вац, йоацаш юхавоаг | е из.

Длавода.

ПХЕЛАГІА СУРТ

Боккха никъ.

*Чубоал Петруччои, Катаринеи,
Гортензиои Луййеи.*

ПЕТРУЧЧО

Сихаг |, сихаг |, сихаг | – устда волча кхача!
Да ма хъакха укхан, ма ч | оаг | а ба е малх.

КАТАРИНА

Фу малх ба из, сигала-м бутт ба хъежар.

ПЕТРУЧЧО

Аз ях хъога малх ба сигала сийрда боагар.

КАТАРИНА

Бутт бац из д | ара бар? Е б | арга са са дейнад?

ПЕТРУЧЧО

Аз сей наъна во | ах,
Вешта аьлча, сейх дув ма буъ хъона,
Сона сегар аз ц | и яккхар ма-б.
Аз малх яхе, малх ба хъона из.
Аьй, юхаерзае говраш!
Къувсаш, къувсаш я-кх ер, даим. Къувсаш!

ГОРТЕНЗИО

(Катаринага)

Ді акхоачаддац вей, ма къувсал хъай цунца.

КАТАРИНА

Цкъа новкъа даьнна долаш, длагод ма дар вей,
Хьона хетгар, бутт е малх, из халба;
Цох хьона кіерам, нагахь санна хете,
Са дув ба хьона, сона а хурб из кіерам.

ПЕТРУЧЧО

Аз малх ба ях.

КАТАРИНА

Ба а-м ба.

ПЕТРУЧЧО

Даьра бац, дото бутт-кх. Хьо харц а ма лув.

КАТАРИНА

Бутт ба, хіана бац, боадон сув.
Нагахь іа малх ба яхе, малх а ма ба хург.
Ший кепаш хувцца бетта тара ва хьо,
Цхъабакъда, цох іа фухха ціи тулле а,
Іа цунах оаллар ала кийча я со.

ГОРТЕНЗИО

Укх довна совле хьога я, Петруччо.

ПЕТРУЧЧО

Діалахка говраш! Ахкарг шувнах Іочу
Керча деза, лоам тіа дала гІерта дагІац из.
Всшта, сабардел! ХІанз малув укхаза воагІар.

Чувол Винченцио.

Синьора, ди дика халда хьа! Хьо сенга яха янний? –
Кати-марш, боккьал алал хьай, ма дарра алалахь
Еций башха йоІ?
Ший юхь тіа цел цун мышта товш я, хьажал!
Мычад иштта сигале кьегаш тоаю седкьий
Кьона а хоза йола юхькодилг
Цу біаргиш тоаеш мо?
ЦІакьа а ди дика халда хьа, синьора!
Кати, цхьа ба алал хьай укх хозача йоІа.

ГОРТЕНЗИО

Кьоано керга талхагва укх бегех.

КАТАРИНА

Хьо марша а йоагІийла, куц дола кьона йоІ!
Ла йолий хьо? Хьа кхуврч мыча ба-ге?
Хьо санна ховха бер шоай дола да-нана
Ма ираз долаш ба! Ма ираз да-кх цун
Сигланий седкьий лоІамца,
Ший сесаг аьнна, хьох цІи туллагІолчун.

ПЕТРУЧЧО

Кати, сабар! Хьо гІахь мукьа а йолий?
Ай, кьонах ма вий ер, кьавенна кьаьнишк,
Тоам бола йоІ мычий.

КАТАРИНА

Сийдола кьоано, бехк ма быллалахь.
Малхо бIаргий лир кхаьлад хьона са,
Масса дола хIама баьца бесар хеташ.
ХIанз гу-кх сонa - хьо ва эздий кьоано.
Бехк ма баккха, Iовдала гIалат согара даларах.

ПЕТРУЧЧО

Синьор, Iа бехк ма бакха укхох. Фу ду а ала
Iайха. Нагахь вей цхьана даха аьттув балс,
Хьa никь лоацбе хьожадда-кх тхо.

ВИНЧЕНЦИО

Синьор, синьора-харцахьярьг, хьо а,
Хьай моаршалца со амагI воах-кха Iа, –
Со Пизара ва, са цIи Винченцио я.
ВоIах бIаргтоха Падуе воагIа,
Дикка ха я сонa из ца гу.

ПЕТРУЧЧО

ЦIи фий хьa цун?

ВИНЧЕНЦИО

Синьор, Люченцио ва из.

ПЕТРУЧЧО

Ер гIаххьa да - цун а тхона а.
ХIанз са хьох да ва ала йиш а я,
Шераш ца Iеш, бокьо а халарах.
Са устйишийца – укх синьора йишийца –
Хьa виIий зоахалол, сонa хеташ, ханнад.

Хьо цец а ма вувла цох, е эг|аз а ма аха –
Йо| оамалах я, торо йолча дикча наьна-даь,
Хоза дийша. Вешта аьлча, ц|и йолаш волча синьора
Сесаг хала ма езар, я-кх.
Хьс марха воллийталхь, синьор Винченцио.
Вей массавар а Люченцио волча вода.
Хьа во| эздий саг ва из г|ад а г|огва ч|оаг|а.

ВИНЧЕНЦИО

Хьо боккьал луйа ва? Е бегаш ба |а бераш,
Иштта беш ма бий ераш
Ца ховш новкъа кхетача сагаца?

ГОРТЕНЗИО

А, а, бац хьона, синьор, бегаш, бакьда хьона.

ПЕТРУЧЧО

Бац хьона бегаш. Гудда хьона -
Хьаволле хьо тхоца.

*Массавар а Гортензио
воацар д|авода*

ГОРТЕНЗИО

Са хьаша, Петруччо, эйдаьд |а са са.
Са жеро боарамал т|ехьяла дага хуле,
|а дер хьаде со хьожагва-кха цунца.

Д|авода.

V ДЕР

ХЪАЛХАРА СУРТ

*Падуя. Люченцио цлен на лар тла.
Чубоал Гремиои, дла сцена тла гавниа юха а соцаш,
цун тлехъа Бьенделлои, Люченциои, Бьянкеи.*

БЬЕНДЕЛЛО

Коач а ца луш сих лу валар хьо, синьор; мозгар кийча ва.

ЛЮЧЕНЦИО

Ткъама воал, Бьенделло. Вешта, хьо цагла эша мер царна; тхо дыта.

БЬЕНДЕЛЛО

А со цкъа хьалха хьо цу церкве длачу воалий хьожагва, цул тлехъа цленгахъ бодача новкъа дур хьобба аз.

*Люченциои, Бьянкеи Бьенделлои
длаболх.*

ГРЕМИО

Ма тамаш я ер! Камбио ва воацаш.

*Чубоал Петруччои, Катаринеи, Винченциои,
Грумиои, Луи.*

ПЕТРУЧЧО

Люченцио цла уккхаз да; ераш на лараш.
Са устда клеззиг таьргчен гаргагI вах;
Из волча кхача гов со. Хьо выта веза са.

ВИНЧЕНЦИО

А, а, вей цкъа хьалха мала деза, яьй;
Укказа-м, са хьаьша, хьо тIа эцеи
Шу тIа вехеи торо, даьра, я.

(ХIама етт)

ГРЕМИО

Мукъа бац уж цига; хIама дикагI тоха.

Хьехархо корагI арахеж.

ХЬЕХАРХО

Малув цига хIама еттар, наIараш йохае воллаш мо?

ВИНЧЕНЦИО

Синьор Люченцио чохь вий?

ХЬЕХАРХО

Чохь-м вар из, синьор, укх сахьта хьога йист хулча вац-кх

ВИНЧЕНЦИО

ТIаккха, аз цун цхьа ши бIаь фунт ахча денадале нагахь
ловза?

ХЬЕХАРХО

Хьайна дита хьай ахча: со дийна а воллаш, цхьаккха а
хIама эшаш из хугва моттац хьона сона.

ПЕТРУЧЧО

Аз аланзариј хьога хьа волаца безам болаш я Падуя, аьнна ? – Хозий я, синьор, бегаш бытал, - алап, боккъл а, синьор Лоченциога, Пизара да кхьачав хьа, хьога йнст хала дага а ва из, аьле.

ХЪЕХАРХО

Из оап ба хьа; цун да. Пизара кхьача, хланза, хьога хьешаш, укх корага латт.

ВИНЧЕНЦИО

Ай, хьо ва из цун да?

ХЪЕХАРХО

Ва, синьор. Иштта йоах цун нанас, цох теша йиш яле нагахь.

ПЕТРУЧЧО

(Винченциога)

Хланз фу оал ла, синьор? Фуд хой хьона, ший йоаца цли ший я яха гертарал вога нах лехабеш хлама да а дац.

ХЪЕХАРХО

Дасоцаелаш из йовсар; укказа, боккьонца, цхьа да лехаве дага ва из, са цли а йоахаш.

Бьенделло юхавоагла.

БЪЕНДЕЛЛО

Уж шиъ аз църкве дитар шоана. Ираз долаш дерг халда цар шоай нек! – Воай, ер малав укзазар вар? Са къаьна цленда Винченцио! Хганза вей дейра, кхоачадалар деррига а!

ВИНЧЕНЦИО

(Бъенделло бларга а вей)

Хъавел укхаза, глаърахо!

БЪЕНДЕЛЛО

Цох-м аз сейна ловр дедда хьона, синьор.

ВИНЧЕНЦИО

Хъавола укхаза, блеха саг! Фу дувц ла, со выцваннав хь на?

БЪЕНДЕЛЛО

Хьо выцваннав? Ваннавац сона-м, синьор. Выц мышта вегвар аз цлаккъа а сайна бларга вейна воаца хьо?

ВИНЧЕНЦИО

Фу дувц ла, ва блеха хлама, хъай цлендаъ да, Винченцио, цлаккъа бларга а вейнавац хьона?

БЪЕНДЕЛЛО

Са къаьна, дика цлендаи? Мышта вейнавац, синьор, даъра вейнав; ер ва-кх, хъайл, дла корага латтар.

ВИНЧЕНЦИО

(етт укхан)

Боккъалази?

БЪЕНДЕЛЛО

Іалаълай, оарцдала! Цхъа эгіаваъ саг ва укхаза со ве глерташ.

Вод.

ХЪЕХАРХО

Жи, оарцагІвалалахъ, са во! ОарцагІвалалахъ, синьор Баптиста! (*Корагара дІавоал.*)

ПЕТРУЧЧО

Юстара даъл вей, Кати, укх кегарах фу хул хъажа.

(*ДІаюстара воал.*)

*Хъехархои, Траниои, Баптистеи, Іуеи
новкъа арабоал.*

ТРАНИО

Хъо малув ва, синьор, укх са Іуна кач ухалга фуд хъа?

ВИНЧЕНЦИО

Синьор, со малуеи? Синьор, хъе малув яхар Іа? Са Даъла! Аь, бІеха хІама! Даъре колет! Бархата хачи! ЦІе плащ! Бухъ багІа шляпа! Оа, со вейхав, со вейхав! Сей цІагІа боа-хамах со воаллаше а, са волеи Іуеи шеддар *университете* хъаллонгаш бий.

ТРАНИО

Фуд ер? Фу ханнад укхаза?

БАПТИСТА

Тувлаваниав ер, ва?

ТРАНИО

Синьор, кена-м цхьан ханча волча эздийча сага тара ва хьо, 1и тувлаваниача сага яр яле а. Хьа фу гулакх да со дошоца а жовхьарашца а кхаьла вар яхаш? Са дикача даь торо я-кх со нштта лелийтар.

ВИНЧЕНЦИО

Хьа даь! Айя, хьо кьушк! Хьа да Бергамо кема гаташ деш ва.

БАПТИСТА

Харц лув хьо, синьор, харц лув хьо. Т1аккха, ц1и мышт укхан, хьога хаьтгача?

ВИНЧЕНЦИО

Укхан ц1и! Сона ца ха а езар укхан ц1и. Укхан кхо шу даьлча денз ер кхевер со ма вий. Укхан ц1и – Транио я.

ХЪЕХАРХО

Вира хьоа биаьб 1а, волле д1авала укхазар! Укхан ц1и – Люченцио я; ший даь ца! мара вац, са доалахьа ме долча лаьтта ца! мара воаца да ва ер, синьора Винченцио лаьттан!

ВИНЧЕНЦИО

Люченцио! Тлаккха, ший цѣнда вийнав-кх укхо! Хъала-цалаш ер! Герцога цѣрах ях шуга - хъалаца! Ва, са во!, са во! Йовсар, хъаала, мычав са во! Люченцио?

ТРАНИО

Хъаехал укхаза стража.

Чубоал ларбой.

Дѣвахыйта е эглаваъ саг набахта. Баптиста-да, боккъал, бѣлрг лакхалахъ, цар из цига дѣвугагволаш.

ВИНЧЕНЦИО

Со набахта дѣлавыгйтеи!

ГРЕМИО

Стража, сабар! Из гѣогвац набахта!

БАПТИСТА

Сацал хъай, синьор Гремио; аз ях хъога гѣогва из набахта.

ГРЕМИО

Лоравалар тол хъона, синьор Баптиста, воча хѣаман йикъе увз хъо акхар. Са дув ба хъона - дѣларавар синьор Винченцио ва.

ХЪЕХАРХО

Ѣобаа дув, бале!

ГРЕМИО

А, дув аз буаббац.

ТРАНИО

Со Люченцио вац, ала а дезар Іа.

БАПТИСТА

ДІаваккха оап! Набахта дІавыга!

ВИНЧЕНЦИО

Иштта теІабу-кх оаш тІаккха наьха нах, бІеха йовсар!

Чубоци Бьенделлои, Лоченциои, Бьянкеи.

БЬЕНДЕЛЛО

Вей дейра! Из, из ва. Из вац алалаш, из вац алалаш, е де ригаш а дейра вей.

ЛЮЧЕНЦИО

Да, кьинтІера вала.

ВИНЧЕНЦИО

Ай, са воІ-марш, дийна ва-кх хьо!

*Бьенделлои, Траниои, хьехархои
сихха бейдда дІаболх.*

БЬЯНКА

Да, кьинтІера вала.

БАПТИСТА

Хъа фу бехк ба укхза?
Люченцио а мычав?

ЛЮЧЕНЦИО

Ер ва, Люченцио,
Боккъонца волча Винченцио боккъонца вола во I.
Оаш да ва ала гIертачунца къувсча юкъа,
Тхо Бьянкийца мах беш дар.

ГРЕМИО

Ер цхъа тийшаболх, боахк вей Iсхаде.

ВИНЧЕНЦИО

Мычав из Транио, къушк, бегишк,
Селла эйхъаза укхза оапаш бийца?

БАПТИСТА

Сабардел! Ер ва са Камбио ма вий.

БЪЯНКА

Хъа Камбиох Люченцио хъаханнав.

ЛЮЧЕНЦИО

Йо I езаро яь тамаш я-кх ер. Аз Бьянка бахъан
Траниоца моттиг хийцай сей.
Цо городе дIахъекхар со вар шоана,
Аз хIаьта цу юкъа сей дикай сецар
Йолча тIакхача аьтгув хъабыр сейна.-

Аз аьннар мара дац укхо укхаз даьр;
Дех хьога аз, кьинтIера вала, да.

ВИНЧЕНЦИО

Из бат-мераж аз вIашагIъю цун, йовсара, со набахта чуволла гIийргача!

БАПТИСТА (Люченциога)

ЛадогIал, синьор, Iа-м сога хаттар-алар доацаш, са йодIа ма йигайий!

ВИНЧЕНЦИО

Согата ма халал хьай, Баптиста; вей мотт товбба хьонтеша хьо. Цхьабакьда, цунцарча сей сов хьакхаштлонна гIс кIалъэтте вола со.

ДIавода.

БАПТИСТА

Со хIаьта укх тийшачабалха кIоаргалах вола вода.

ДIавода.

ЛЮЧЕНЦИО (Бьянкийга)

Хьо ма кхера, хьа да дукха гIогвац хьона вейна сердаш.

ГРЕМИО

Яттанзар са пирог, хIаьта а вода со-м;
СаIехам хург ма бий той долча муькагI сона.

Давода.

Хьалха хьаара боал Петруччоу Катаринеи.

КАТАРИНА

Марг, долх вей акхарна тлехьа, укхан фу чаккхе хул хьожий вей.

ПЕТРУЧЧО

Цкъа сона бат хьайа ла, Кати, хьай, тлаккха долх вей.

КАТАРИНА

Мышта! Уккхаза арей?

ПЕТРУЧЧО

Мышта! Сох эхь хеташ я хьо?

КАТАРИНА

Дала лорадолда вей, синьор; барташ даха эхь хет сона.

ПЕТРУЧЧО

Хла, ишттеи? Тлаккха-м, цленгахь сиха!

КАТАРИНА

А, сабар! Са-марш, барт боаккхабба.

ПЕТРУЧЧО

Из дика да-кха! Раьза я хьо, йий?

Цкъа халча, Кати, влалла боацаш хулчал, дикаг!

ШОЛЛАГИА СУРТ

*Падуя. Люченцио цIен че. Чубоал Баптистеи, Винченциои,
Грелиои, хъехархой, Люченциои, Бьянкеи, Петруччои,
Катаринеи, Гортензии, жерои, Траниои, Бьенделлои,
Грумиои. Грумиосеи Гушеи шунаш дахъ.*

ЛЮЧЕНЦИО

Ер дика болх ба, къовсар къейса даьннад.
Хъашт долаш ханна тоам а баьннаб ханна.
ТIом йистебаьннаб. ХIаьта хIанза гIаххъа
Дар-ханшар дувцаш дела ха я вей. –
Са да Iа, Бьянка, йолле вежа хъа,
Аз хъавар эйса сийдеш воалаву. –
Са йишилг Катарина, Петруччо воша са,
Гортензио хъай хозча сесагаца,
Сакъердалаш. Дика хет со волча даьхка шо.
ХIанз хъадахъ вейна чхъагIар, цунца кхача.
Хъадийл, Iоховшал. Лувш-оалаш уккхаз
ДагIаш дIахъо вей дIаха той.

Шу тIа Iохови.

ПЕТРУЧЧО

Иштта шеввар Iоха. Iо а ха, яа а яа.

БАПТИСТА

Укх Падуе да моаршал массаз а дика.

ПЕТРУЧЧО

Да, Падуе из дика тхона дейзад.

ГОРТЕНЗИО

Тхо шиъ а ма да тхоашта иззаморг халар ловш.

ПЕТРУЧЧО

Вей даъра, Гортензио, со-м воаг е жеро бахъан.

ЖЕРО

Со кхерае-м хъа в лаштехъ доалий хъог!

ПЕТРУЧЧО

Хъо кхета а кхетанзар, бакъда, сачох.
Со ала воаллар – ер хъох кхер ма дий.

ЖЕРО

Вехачун б1арга кхест-кх ер дине.

ПЕТРУЧЧО

Са болаш даълар жоп.

КАТАРИНА

(жерочунга)

Хъо ала г1ертар фуд?

ЖЕРО

Аз лаъцар ер!

ПЕТРУЧЧО

Со лаъцар! – Гортензио, хъона хозий?

ГОРТЕНЗИО

Цо лъацар да хъа деша маІан.

ПЕТРУЧЧО

Тоаде хейра!

(Жерочунга.)

Барт баккха мара.

КАТАРИНА

«Вехачун бІарга кхест-кх ер дине...»

Фу дар из иштта ала еннар хьо?

ЖЕРО

Ший аьрдаг Іача сесагаца эттача укх хъа мара

Хет са чун иштта кхел я, аьнна.

ХІанз кхетий хьо, со ала йоаллар фуд?

КАТАРИНА

Дей дош.

ЖЕРО

Хьо яр са дага ханнар.

КАТАРИНА

Хьоца ювце, со а лугъя ей.

ПЕТРУЧЧО

Жи, Кати, дла тла талал цун!

ГОРТЕНЗИО

Хла-хла, жеро!

ПЕТРУЧЧО

Са дош да хьона, Кате из йожа ма ю.

ГОРТЕНЗИО

А, из са декхар да.

ПЕТРУЧЧО

Дика аьлар! Хьа хьамара!

(Гортензио кадах кад тох.)

БАПТИСТА

(Гремиога)

Укх зиркех ала дий хьа?

ГРЕМИО

Кур тла кур дика бетт акхар, синьор.

БЪЯНКА

Кур тла кур! Мишта легьа укхаза дош ца кхоссаш?
Из кур кломлуга хоам бу шуга мулаш?

ВИНЧЕНЦИО

Х!а-а, з!амаг!а яр! Хъайл, хьо а сомаянный!

БЪЯНКА

Сагот ма делахь, со-м д!атовс хьона юха.

ПЕТРУЧЧО

А, дабра тхьовсац! Дош кхессар хье я хьо, -
Ц!хьа-шиь х!анз оаха а тоссада-кха юха.

БЪЯНКА

Со оалхазар да хьона? Мегаьд – со ткъама йоал!
Хъажал шо, лоацалой.
Синьораш, марша! алда.

Бъянкеи, Катаринеи, жерои д!аболх.

ПЕТРУЧЧО

Са тополг ясса яьлар. Хъежа-м!а,
Транио, яьар к!орига, д!а ца кхийтта мара.
Т!аккха цу д!а ца кхийттарий хьамар – д!амол вей!

ТРАНИО

Со эр мо т!ехьа оаш вахтавар, синьор;
Фу дедда, лаьцар даьна ений хьа.

ПЕТРУЧЧО

Во дац, ж!али йикье хьа дале а.

ТРАНИО

Я-м хъайна яхаш яьяр г1ал 1а чувха,
Цо йихе, гучох, хьо ца вуга мара.

БАПТИСТА

А-х1а, Петруччо! Из техар метта кхийтгар.

ЛЮЧЕНЦИО

Дикан-д, Транио, баркал, з1ок дика тох 1а-м!

ГОРТЕНЗИО

Алал 1а, дика-м техар хьона цо!

ПЕТРУЧЧО

Аьлча, кхийтгар, кхийтгар - клеззиг,
Цхьабакъда чакх-м,
Вей даьра, шоах из яьлар.

БАПТИСТА

Фу дерд 1а, во1 са Петруччо, дале а новкъа,
Хьаяр сесаг - массарел аьрдаг1 я.

ПЕТРУЧЧО

Аз ях-кх «яц», - дий шоана тешал дезаш.
Хьадолле - истий хьабехийта шоай;
Хьалхаг1 сесаг хьаеначун хурд
Вей уккхаз ланна дуллар.
Хьабеха, хьалха малий гудда вейна.

ГОРТЕНЗИО

Со раъза ва. Фуд ланна дуллар вей?

ЛЮЧЕНЦИО

Цхъа ткъо крон.

ПЕТРУЧЧО

Из фу ткъо да х'анз? Ж'алена, говра
Дийхкад аз-м ткъо крон,
Сесага-м хъаха доаг'а ткъозза дукхаг'а.

ЛЮЧЕНЦИО

Мегадда, аз дулл х'аъта б'аъ.

ГОРТЕНЗИО

Мегаъд.

ПЕТРУЧЧО

Чакхдаъннад.

ГОРТЕНЗИО

Малув волалур?

ЛЮЧЕНЦИО

Со. – Волле, Бьенделло,
Ц'инана уккхаз са хъаехал сона.

БЪЕНДЕЛЛО

Вода.

Давода.

БАПТИСТА
(Люченцио)

Бьянкий хъакъе со ва дакъа, к1аьнк.

ЛЮЧЕНЦИО

А, а, санна? Эйса лудда аз.

Бьенделло юхавоаг1а.

Фуд цига?

БЪЕНДЕЛЛО

Синьор, ц1инанас йоах,
Ше мукъа яц, хъая ший в1ашт1ехьдалац.

ПЕТРУЧЧО

Х1а, мукъа яц? Хъая цун в1ашт1ехьдалац?
Из ч1оаг1а жоп да даьллахь!

ГРЕМИО

Из жоп-м к1ома дац,
Цу Дала мукълахь, кхы вог1 ма алда хьога.

ПЕТРУЧЧО

Аз дикан дог дьллац.

ГОРТЕНЗИО

Аьй, Бьенделло,
Воллел сачунга алал уккхаз
Со кхейкаш, аьле, ва.

Бьенделло д'авода.

ПЕТРУЧЧО

Хьайл хьо, мышта! Аьле, ала!
Ак ала цунна могаддоацаш йоах.

ГОРТЕНЗИО

Са дош да хьона,
Хьаяр йоаг'е хья.

Бьенделло юхавоаг'а.

Са ссаг мычай хья?

БЬЕНДЕЛЛО

Хьо бегий дагахь хет, йоах, шийна цо,
Хьаяг'ац цудухь. Ше йолча вола, йоах, хья хьога.

ПЕТРУЧЧО

Ер кхы а дезаг' да! Яг'ац! Хазарий?
Ловддий иззаморг! Аь! Мышта мейра!
Аьй, Грумио, волле ц'инана йолча хьай,
Со шийга кхейк д'аала.

Грумио д'авода.

ГОРТЕНЗИО

Жоп хаддаш худда хьона.

ПЕТРУЧЧО

Мышта?

ГОРТЕНЗИО

«Яглац».

ПЕТРУЧЧО

Фу дерд ла, да хлама-м дабра дац.

БАПТИСТА

Вей Дала лораде! Хьажал ва! Катарина!

Катарина чуйоал.

КАТАРИНА

Фу ях ла? Кхейкаварий хьо?

ПЕТРУЧЧО

Гортензиои, Бьянкеи мычаб хья?

КАТАРИНА

Баге етташ хьяьша цагла багла-кх, камина хьалха.

ПЕТРУЧЧО

Йоле хъалахка укхаз. Ца туге бахка –
Йикъе гола яьккха, эхъ-бехках увза ца луш!
Йолле хъайоалае тхо долча шаккъа а.

Катарина дIайода.

ЛЮЧЕНЦИО

Цхъа тамаш яле – ер я шоана тамаш!

ГОРТЕНЗИО

Я-м тамаш я ер. Фуд те укхан тIехъа?

ПЕТРУЧЧО

Цу тIехъа, даъра, безам ма ба, къонах,
Шиш ма ба боагIа, йоагIа кIаьдал мий,
Я дегагIоз, ба сатем, вешта, ираз да-кх.

БАПТИСТА

Ай, ираз хала, Петруччо-марш са, хъа!
Хьо теннав. Вей даъра да, аз цу тIа lotIa а тохарг
Ткъо эзар крон. Са йоI хIанз кхыяр я.
Да даъра кхычоа дала кхыдоа урдув а-м!
Са Катарина чIоагIа хувцаянний.

ПЕТРУЧЧО

Е дакъа сога нийсса кхачар бахъан,
Тхо мугIахъ мел да аз дIахьокхадда,
Мел кIаьда я, мел мела я из хъажлаш.
Хъайл шун оахца истий боалош йоагIа шоана,
Ший сечал низца боалабу цо уж.

Катарина юхайоагIа шийца Бьянкеи жерои йолаш.

Кати, из кийлг хьа чIоагIа хьога товш-м яц:
Iояккха тIера тIолх, Iокхосса синх ий тIа.

Катаринас Iо а яккхе Iокхос ий тIа кийлг.

ЖЕРО

Кхы бала, Даьла, Iа ма балахь сона,
ХIанз ер мо эгIаь со ца хуле, нагахь!

БЬЯНКА

Е укхан борал дукха лертIа-м дац.

ЛЮЧЕНЦИО

Шун дар а далар иштта лертгIа-м борал.
Шун лертгIаралло бахьан
БIаь крон дIадаьккхад хьона тахан согар.

БЬЯНКА

ТIаккха, хьо кхы а IовдалагI хьувз,
Со кIаьда хеташ ахча дIа-хьа тувсе.

ПЕТРУЧЧО

Кати, дIаала укх ишашка,
Моарошка шоай ладогIа мышта деза.

ЖЕРО

Хьо бегаш беш-м вац. Цун хьехар тхона фуд?

ПЕТРУЧЧО

ХьакхаштагI, Кати-марш! ДIайолалел хьай цунгар.

ЖЕРО

Цох хIама худдац хьа!

ПЕТРУЧЧО

Аз яхий хьога худда! Хьогара дIа.

КАТАРИНА

Эшшахь, эхь! Ай, йита из хьай хьажюкь

Ма хьсжа селла оахца

Хьа цIенда-мар ма вий из.

Дорх йоал хьа хозал юаш,

Шелал Iанза баьца зIийргиш мо;

Хьа сийле йоаю цо, чIонак

Михо мо удош. ЦIаккьа цхьаннахь

Цхьаннена а халахь дарх хьа чаме

ВIалла хетагьяц.

Ший хозал-куц а доадеш кегабаьча,

Хьаста хьисап да бирсача сечун дар.

Цох Iаба дага дохац наькьахочоа,

Цо хьогал йоае тIадам маббац цучур.

Мар – аьла хьа, хьа сина оарц, хьа корта.

Хьа йокхон духьа берда форда

Аренаш техкаш, ди-бийса кьейса доацаш,

ДуIашта дорха духьал ва-кх из,

Хьай цIагIа мерзча набарах хьо йоаллаш -

Дар-доацар кьувла дага йоаца хьо.

Фу дех цо тIаккха хьогар,

Хьа морзо мара, ше хьона везар мара?

Фу лоадам ба цу маьха.

Урхазах тийша ва-кха хIара вар,

Цхъабакъда хIара се – я марах алхха тийша.
ХIаьта из, нагахь, аьрдагI, бирса, оахца яле
Ший маьра нийсса лоIам ларха цо ца туге,
Фу дерд цу моча, маьра га дехкача,
Юхь йоацча гIоттама даьх?
Кхалнах шо селла Iовдала долаш эхь хет сона!
Шо-м тIом беш ма дий гора а эйтта
Машар бехаш хьестадала дезача;
Шо тIера Iочу доал де гIерташ да,
КIаьдда лоал шоай латта декхар долча.
Вей санна кхеллад селла кIаьда, ийша,
Халонех гIерта эшшаддоацаш говза,
Нагахь мо деце дIанийсде гIовнца товш
Ийлаш е деш дугаш-дар.
Са а ка а цхъаккха йоаца нIаний!
Са а дийзад шун мо мераж сейса лела,
Дага а кертачу а сейх цхъа аьрдагI хеташ.
Аз кIомал кIомал йоацаш йьга яц, дош гIожа
Цхъаккха тиннадац-кх сох; цхъабакъда,
Сона гу-кх хIанз – чамергIилг гебагI
Бохабеча дий, вей низ-м вейга низ ца халар ба,
Яц йоагIаш наьха зурма лекха вей.
ДIакIаьдье дарх! Яц пейдан яьсса сонтал?
Шоай моарошта шо мутIахь хала шо;
Дош аьле вала могаш вел са цIенда,
Аз дерд сей декхар кхоачаш, шеддар дита.

ПЕТРУЧЧО

Дадала сесаг хьа! Кати, хьаял из цхъа ба хьа! Иштта!

ЛЮЧЕНЦИО

Хьа цIенче, даьра, хург мий ирзе, воше.

ВИНЧЕНЦИО

Вей дега тоам беш я-кха берий кI аьдал.

ЛЮЧЕНЦИО

1ахарта гI ожал – вогI сечун аьрдагI ал.

ПЕТРУЧЧО

Кати-марш, ха яц вей метта довла?
ТI аккха, хьаьший, укх бI алах шо дац тенна.
Са аьтгув бабба шоана меттадеце а,
Со тенна вода дI а! Шун бийса даькьал хейла!

*Петруччоу Катаринеи
дI аболх.*

ГОРТЕНЗИО

КI аьдьянний аьрдагI гьар. Хейр халда шоана кхета!

ЛЮЧЕНЦИО

Из мышта ийшай – сона-м магац кхета!

ДI аболх.

ЧУЛОАЦАМ

Доакъашхой	3
Діадоладар.....	4
Хьалхара сурт.....	4
Шоллаг 1а сурт	11
I ДЕР	20
Хьалхара сурт.....	20
Шоллаг 1а сурт	33
II ДЕР.....	49
Хьалхара сурт.....	49
III ДЕР	75
Хьалхара сурт.....	75
Шоллаг 1а сурт	81
IV ДЕР	97
Хьалхара сурт.....	97
Шоллаг 1а сурт	109
Кхоолаг 1а сурт.....	117
Диълаг 1а сурт	130
Пхеллаг 1а сурт.....	137
V ДЕР.....	142
Хьалхара сурт.....	142
Шоллаг 1а сурт	153

Художественное издание

У. ШЕКСПИР

УКРОЩЕНИЕ СТРОПТИВОЙ

КОМЕДИЯ

**Перевод на ингушский язык
Мусы Алхастовича Яндиева**

Компьютерная верстка Д.Я. Куштова

Сдано в набор 14.03.2009 г.
Подписано в печать 13.04.2009 г.
Формат 30x42/4. Бумага офсетная – 65 г/м².
Гарнитура «Times». Печать ризографическая.
Физ. печ. л. 42,5. Усл.-печ. л. 10,625.
Тираж – 1000 экз. Заказ № 38.

Отпечатано в типографии ООО «Пилигрим»
386102, Республика Ингушетия,
г. Назрань, ул. Чеченская, 5.

Издательство ООО «Пилигрим»,
РИ, с. Кантышево, ул. Джабагиева, 97.
E-mail: piligrim-K@list.ru

